

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA29.3.2019

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI

Hallinto-oikeuden diaarinumerot 00110/19/4102, 00194/19/4102, 00296/19/4102, 00298/19/4102,
00300/19/4102, 00323/19/4102, 00335/19/4102, 00359/19/4102, lausuntopyyntö 22.1.2019

Lausunto valituksiin Östersundom-toimikunnan päätöksestä 11.12.2018 hyväksyä Östersundomin yhteinen yleiskaava

Lausunnon antaja Östersundom - toimikunta

Lausunnon antaa Östersundom-toimikunta, joka vastaa Helsingin, Vantaan ja Sipoon välisen Östersundomin yhteisen yleiskaavan laatimista koskevan sopimuksen mukaisesti yleiskaavan laatimisesta ja hyväksymisestä. Toimikunnan toimivalta perustuu maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 47 §:ään.

Valittajat

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Valittaja 1

Valittaja 2

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Valittaja 3

Landbon omakotiyhdistys ry asiakumppaneineen

Valittaja 4

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys – Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Lausunto

Östersundom - toimikunta toimittaa hallinto-oikeudelle oheiset asiaan liittyvät asiakirjat ja esittää lausuntonaan seuraavaa. Toimikunta pyytää jäljempänä esitettävin perustein, Östersundom - toimikunnan päätöksestä 11.12.2018 ilmenevin perustein sekä muiden valmisteluasiakirjoista ilmenevien seikkojen perusteella valitusten hylkäämistä. Toimikunnan päätös ei ole syntynyt maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) yleiskaavaa koskevien sisältövaatimusten tai menettelysäännösten vastaisesti. Päätös on muiltakin osin lain mukainen. Lisäksi kaupunki viittaa kaavaselostukseen, jossa on MRL 40 §:n 2 momentin mukaisesti esitetty yleiskaavan perusteet.

Kaavan tavoite ja merkitys

Valtioneuvosto päätti 28.6.2007 liittää Sipoon lounaisosan ja Vantaan ns. Västerkullan kiilan Helsinkiin. Päätöksen oli tarkoitus helpottaa itään suuntautuvaa kasvupainetta. Helsingin, Vantaan ja Sipoon kesken hyväksyttiin 24.11.2010 sopimus yhteisen yleiskaavan laatimisesta.

Östersundomin yleiskaava avaa mahdollisuuden laajentaa Helsingin seudun kaupunkimaisen tiivistä yhdyskuntarakennetta itään raideliikenteeseen tukeutuen, mikä on välttämätöntä seudun alueellisesti tasapainoisen kasvun turvaamiseksi. Östersundomin yleiskaavan toteuttaminen luo edellytyksiä seudun kehittymiseen idän suunnalla myös yleiskaava-aluetta laajemmin. Idän suunta on laajuudeltaan ja rakentamispotentiaaliltaan merkittävä koko seudun näkökulmasta.

Yleiskaava mahdollistaa asuntojen rakentamisen n. 80 000 - 100 000 uudelle asukkaalle ja n. 15 000 – 40 000 uutta työpaikkaa kaava-alueella tavoitevuoteen 2060 mennessä. Samalla kaava osoittaa mittavia alueita virkistykseen, ulkoiluun ja luonnonsuojeluun. Viher- ja virkistysalueiden osuus kaavan maapinta-alasta on n. 30 %. Viheralueiden osuus kaavan kokonaispinta-alasta, selvitysalue ja luonnonsuojelualueet mukaan luettuna on n. 40 %. Kaava perustuu tehokkaaseen joukkoliikennejärjestelmään, jonka rungon muodostaa itämetron jatkaminen Mellunmäestä Sipoon Majvikiin. Kaavan toteuttaminen edellyttää metroyhteyden sitovaa toteuttamispäätöstä.

Kaava-alue

Kaava-alue käsittää Helsingin osalta Östersundomin suurpiirin, Vantaan osalta Länsisalmen kaupunginosan sekä osia Länsimäen, Vaaralan ja Ojangan kaupunginosista ja Sipoon osalta Granön saaren ja Majvikin alueen. Suunnittelualueen pinta-ala on n. 45 km², josta Helsinkiin kuuluu 30 km², Vantaaseen 6 km² ja Sipooseen 9 km². Kaava-alue on nykyisin pääosin maaseutua. Valtaosa nykyisistä n. 6 400 asukkaasta asuu Vantaan Länsimäen kerrostaloalueella.

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Alueen pohjoispuolella on Sipoonkorven kansallispuisto ja eteläosassa Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura 2000-alueet. Yleiskaavan selostuksessa¹ on käyty läpi kuntien yhteiselle yleiskaavalle eri kaupunkien asettamat tavoitteet, joista ovat muodostuneet koko yleiskaavan tavoitteet.

Suunnitteluvaiheista ja Natura-alueiden suojelusta

Yleiskaavan vireille tulosta ilmoitettiin 1.2.2011 päivätyllä kirjeellä.

Yleiskaavaratkaisuun on päädytty kaavaluonnoksen ja kaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa tehtyjen erilaisten vaihtoehtojen, vaikutusten arvioinnin sekä vaihtoehtoista saadun palautteen ja viranomaisten kanssa käytyjen neuvotteluiden perusteella. Suunnitteluvaiheet ja kaavaratkaisun kehittyminen on kuvattu kaavaselistuksen luvussa 6 Suunnittelu- ja käsittelyvaiheet.²

Natura-alueiden suojelu on saanut yleiskaavan valmistelussa poikkeuksellisen suuren roolin, ja suojelukysymysten ratkaiseminen on vienyt useita vuosia. On syytä panna merkille, että pääosa Natura-alueiden suojeluarvoista arvioitiin turvatuiksi jo vuoden 2014 kaavaehdotuksessa. Suunnittelun pitkittyminen johtuu pääasiassa siitä, että tiettyjen lajien, erityisesti kehrääjän, säilyminen alueella edellyttää virkistyskäytön ja muun maankäytön rajoittamista huomattavasti Natura-alueita laajemmalla alueella, ja siitä, että suunnitteluratkaisujen vaikutusten arviointi yleiskaavan suunnittelutarkkuudella on haastavaa.

Natura-alueen suojelukysymysten ratkaisemiseksi on suunniteltu ja arvioitu erilaisia vaihtoehtoisia metrolinjauksen- ja maankäyttöratkaisuja ja keinoja haitallisten luontovaikutusten lieventämiseen. Kaiken kaikkiaan Natura-alueiden suojelu on ohjannut kaavan valmistelua ratkaisevalla tavalla. Natura-vaikutusten vuoksi on mm. luovuttu Salmenkallioon suunnitellusta metroasemasta sekä siihen liittyneistä rakentamisalueista. Samalla on kuitenkin täytynyt huomioida myös muut yleiskaavan tavoitteet kuten asuntotuotannon, elinkeinotoiminnan ja kaavan taloudellisen toteuttamiskelpoisuuden tavoitteet.

Salmenkallion erityistapauksessa selvitysalue ja maankäytön ratkaisun siirtäminen tarkempaan suunnitteluun mahdollistaa seudullisesti merkittävän yleiskaavahankkeen etenemisen. Tavoitteena on Natura-alueen suojeluarvojen turvaaminen ja se, että alue tulee kaikilta osin tarkoituksenmukaiseen käyttöön. Toimikunta katsoo Natura-arvioinnin perusteella, että yleiskaavaratkaisu turvaa Natura-alueiden suojeluarvojen säilymistä. Lisäksi toimikunta katsoo, että yleiskaava mahdollistaa Salmenkallion selvitysalueen tarkemman suunnittelun siten, että Uudenmaan ELY-keskuksen esittämät näkökohdat tulevat huomioituiksi.

¹ Kaavaselistus, s. 76-81

² Kaavaselistus, s. 58

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Valitusten keskeinen sisältö ja perusteet

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ELY-keskus vaatii päätöksen kumoamista MRL 28 §:n, 32 §:n, 39 §:n, 48 §:n ja LSL 66.1 §:n vastaisena.

ELY-keskuksen mukaan LSL 65 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn johtopäätökset eivät ole välittyneet kattavasti yleiskaavaan. Menettely osoittaa, että kehrääjän kohdistuvien merkittävien vaikutusten lieventäminen edellyttää virkistyskäytön rajoittamista lajin tärkeimmällä elinympäristöllä. Sitovien liikkumisrajoitusten asettaminen on mahdollista vain luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksillä. Merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkeminen edellyttää alueiden osoittamista suojelualueena.

Toimikunnan luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelma ei ole pätevä turvaamaan Natura-alueen ominaispiirteitä ilman kaavassa suunniteltua ja osoitettua maankäyttöä. Kaavamääräykseen perustuvalla luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelmalla ei voida sitovasti ohjata, eikä varsinkaan rajoittaa maastossa liikkumista kulumiselle tai häiriölle herkillä alueilla kuten erityisesti kehrääjän tärkeillä elinympäristöillä. Sitovien ja riittävien rajoitusten asettaminen on mahdollista vain luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksillä. Yleiskaavassa nämä alueet tulee osoittaa suojelualueena.

Natura-alueen neljä merenlahtea ja niiden rantaniityt ja läheiset pellot muodostavat ekologisen kokonaisuuden, jossa monet Natura-alueen suojelun perusteena olevat vesilinnut ja kahlaajalajit ruokailevat. Merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkeminen edellyttää alueiden osoittamista rakentamattomina pääosin virkistyskäytön tarpeisiin.

Selvitysaluemerkitä ei tule kyseeseen, koska mitään lisäselvitettävää Natura-alueen ominaispiirteiden säilyttämisen edellytyksistä ei ole käytettävissä olevien selvitysten perusteella. Kehrääjän säilymiselle tärkeät elinympäristöt kattava suojelualuemerkintä voidaan hyvin suunnitella yleiskaavatarkkuudella jo tehtyjen selvitysten perusteella.

MRL 39 §:n sisältövaatimukset luonnonarvojen vaalimisen ja ekologisen kestävyden osalta eivät täyty, mikäli maankäyttöä ei ratkaista suhteessa Natura-alueeseen. Yleiskaava mahdollistaa niin suuren väestömäärän lisäyksen, että yleiskaavassa on esitettävä maankäyttöratkaisu ja lieventämistoimenpiteet, joilla Natura-alueen suojelun perusteena oleville luonnonarvoille ei aiheudu merkittävää heikentymistä.

Myöskään ajoitusmääräys tarvittavien suojelualueiden perustamisesta ennen kuin asukasmäärä ylittää 10 000 kilometrin etäisyydellä selvitysalueesta ei ole riittävä lievennyskeino, koska jo vähäinkin virkistyskäytön lisääntyminen nykytilanteeseen verrattuna on todennäköisesti erityisesti kehrääjän häiriöherkyys huomioiden kohtalokasta. Toimiakseen lievennyskeinona virkistyskäytön

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

rajoittamiseksi tarpeelliset suojelualueet olisikin perustettava ennen asukasmäärän kasvattamista.

ELY-keskuksen mukaan voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu maankäyttö yleiskaavan selvitysalueelle pienentämään huomattavasti vähemmän väestömäärän aiheuttamia vaikutuksia. Nyt sallitaan huomattavasti suurempi asukasmäärä eikä siitä huolimatta minimoida haitallisia vaikutuksia. ELY-keskus katsoo, että yhteinen yleiskaava ei sopeudu voimassa olevan maakuntakaavan kokonaisuuteen salliessaan voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden huomattavasti suuremman väestömäärän sijoittumisen ja jättäessään huomioimatta voimassa olevan maakuntakaavan varaukset, joilla on osoitettu ne suojelu-, virkistys- sekä maa- ja metsätalousalueet, joilla on ulkoilun ohjaimistarvetta.

Arviointiasiakirjasta puuttuu kokonaan arviointi vaikutuksista merikotkaan ja sääkseen. Lisäksi kurjen kohdalla on todettu, että puutteellisten tietojen vuoksi vaikutusten merkittävyyttä ei ole voitu arvioida.

Yleiskaavaan liittyvää Natura-arviointia ei edellä esitetty huomioon ottaen voida kaikilta osin pitää asianmukaisena, eivätkä siinä esitetyt johtopäätökset perustu sellaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuihin täydellisiin, täsmällisiin ja lopullisiin päätelmiin, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily asianomaisella suunnittelualueella suunniteltujen töiden vaikutuksista.

Koska yleiskaavan heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintulajeihin ja Natura-alueen linnustollisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen ei ole riittävästi poissuljettu, on olemassa vaara, että yleiskaavan maankäyttöratkaisut merkittävästi heikentävät suojelun perusteena olevia luonnonarvoja Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura 2000 – alueella.

Perustelut valituksen hylkäämiselle

LSL 65 §:n mukaisen menettelyn johtopäätösten välittyminen yleiskaavaan

*ELY-keskuksen näkemyksen mukaan LSL 65 §:n mukaisen arviointi- ja lausun-
tomenettelyn johtopäätökset eivät ole välittyneet kattavasti yleiskaavaan.
Kehrääjään kohdistuvien merkittävien vaikutusten lieventäminen edellyttää
virkistyskäytön rajoittamista lajin tärkeimmällä elinympäristöllä.*

*Toimikunta painottaa, että Natura-arvioinnin tulos on yksiselitteinen: kaavan
toteuttaminen ei aiheuta merkittävää haittaa yhteenkään Natura-alueen suo-
jeluperusteena olevaan lintulajiin, kun kaavassa määrätyt lieventävät toimen-
piteet toteutetaan. Ainoastaan merkittävää haittaa vähäisempiä vaikutuksia*

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

voi aiheutua.³ Toimikunnan näkemyksen mukaan selvitysaluemerkinnän ei voida katsoa olevan luonnonsuojelulain vastainen. Merkinnällä ei Natura-alueesta tehdyn arvioinnin nojalla voida katsoa olevan merkittäviä haittoja Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilymiselle. Merkintä on tarkoituksenmukainen ja turvaa Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilymisen yhdessä muiden selvitysalueita koskevien sekä koko kaava-aluetta koskevien määräysten kanssa.

Toimikunta viittaa Uudenmaan ELY-keskuksen lausuntoon (27.10.2017) Östersundomin yhteisen yleiskaavan Natura-arvioinnista, jossa ELY-keskus toteaa, että se antaa LSL 65 §:n mukaisen lausunnon vain voimassa oleviin Natura-alueiden suojelun perusteena oleviin luontotyyppisiin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten merkittävyydestä ja että tältä osin vaikutuksia on kokonaisuutena arvioiden selvitetty tavalla, joka täyttää luonnonsuojelulaissa tarkoitetun asianmukaisuuden vaatimukset.⁴

ELY-keskus katsoo Natura-arvioinnista antamassaan lausunnossa⁵, että yleiskaavaehdotuksen todennäköiset vaikutusmuodot sekä vaikutusalue on arvioinnissa tunnistettu ja arviointi on kohdennettu vaikutusten näkökulmasta oikein. Lausunnossa todetaan lisäksi, että arvioinnissa on huomioitu myös syksyllä 2016 nähtävillä ollut Ympäristöministeriön esitys Natura 2000 –verkoston täydentämisestä ja tietojen ajantasaistamisesta. Lausunnossa edellytetään jatkosuunnittelussa kiinnittämään huomiota uusiin tietolomakkeisiin kirjattujen suojeluperusteisiin.

Yleiskaavatyössä on ymmärretty, että ELY on tarkoittanut jatkosuunnittelulla yleiskaavaa tarkempaa suunnittelua. ELY ei nostanut Natura-arvioinnin puutteellisuutta esiin viranomaisneuvottelussa 19.4.2018.

Selvitysalue

Toimikunta toteaa, että kaava-alueen eteläosassa Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden ympäröimä Salmenkallion alue on merkitty selvitysalueeksi, jolla on erityisiä luontoarvoja. Määräysten mukaan: ”Alueella on selvitysalueeseen rajautuvan Natura-alueen suojelun perusteena olevia luontoarvoja. Alueen hoidossa, käytössä ja tarkemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei arvoja merkittävästi heikennetä. Alueelle on välittömästi yleiskaavan voimaantumisen jälkeen laadittava ja toteutettava luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjauksen suunnitelma sekä käynnistettävä alueen luontoarvojen seuranta. Alueen maankäyttö ja tarvittavat suojelualueet ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa. Tätä ennen alueelle ei saa sijoittaa uusia rakennuksia ja maisemaa muuttava toimenpide edellyttää maisematyölupaa.”⁶

³ Natura-arvio 2017, s. 65

⁴ Vuorovaikutusraportti, s. 12

⁵ ELY:n lausunto yleiskaavan Natura-arvioinnista 2017, s. 3-4

⁶ Kaavaselostus, s. 45

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Luontoarvojen turvaamiseksi selvitysalueita koskee edellä mainitun lisäksi kaksi ajoitusmääräystä: ”asuntovaltaisten alueiden toteuttaminen edellyttää niitä ympäröivien ulkoilu- ja virkistysalueiden pääulkoilureittien toteuttamista sekä selvitysalueelle laadittavan luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjauksen suunnitelman toteuttamista” sekä ”selvitysalueelle on laadittava tarkempi suunnitelma ja perustettava tarvittavat luonnonsuojelualueet ennen kuin asukasmäärä kilometrin etäisyydellä selvitysalueesta ylittää 10 000 asukasta.”

Tiettyjen Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilyttäminen edellyttää virkistyskäytön ohjausta selvitysalueella. Natura-arvioinnin perusteella selvitysalueen luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjauksen suunnitelman toteuttaminen ja sitä koskeva ajoitusmääräys turvaavat Natura-alueen suojeluarvojen, erityisesti kehrääjän, säilymisen yleiskaavan lopputilanteessa, jossa yleiskaavan rakentamisalueet on toteutettu kokonaisuudessaan. Natura-arvioinnissa on huomioitu virkistyskäytön vaikutusmekanismit kasvillisuuteen, luontotyypeihin ja linnustoon sekä ulkoilupaineen lisääntyminen.⁷ Natura-arvioinnin mukaan liikuntakäyttäytymistä sekä kasvillisuuden kulumista koskevissa tutkimuksissa on päädytty selkeästi tulokseen, että polut ohjaavat voimakkaimmin ihmisten liikkumista. Ihmiset pyrkivät seuraamaan polkua, mikäli sellainen on ja se johtaa suunnilleen haluttuun suuntaan.⁸ Natura-arvioinnin perusteella ei voi vetää johtopäätöstä, että tehokas virkistyskäytön ohjaus edellyttää välttämättä luonnonsuojelualan perustamista.

Selvitysalueen jälkimmäisellä ajoitusmääräyksellä varmistetaan, että selvitysalueen tarkempi maankäyttöratkaisu ja suojelualan perustaminen eivät jää odottamaan määräämättömäksi ajaksi. Jälkimmäinen ajoitusmääräys on lisätty Natura-arvioinnin jälkeen, joten määräystä ei ole huomioitu Natura-arvioinnissa. Ajoitusmääräys lisättiin lieventämistoimenpiteeksi lausunтовaiheen viranomaisneuvottelun jälkeen. Käytännössä ELY-keskuksen näkemys voidaan ottaa huomioon kiirehtimällä selvitysalueen tarkempaa maankäyttöratkaisua ja suojelualan perustamista. Yleiskaavan selvitysaluemerkintä mahdollistaa luonnonsuojelualan perustamisen.

Kaavaratkaisun vaikutukset Natura-alueen luontoarvoihin on arvioitu, ja arvioinnin tulos on yksiselitteinen: kaavan toteuttaminen ei aiheuta merkittävää haittaa Natura-alueen luontoarvoille, kun kaavassa määrätyt lieventävät toimenpiteet toteutetaan. Selvitysalue-merkintä on tarkoituksenmukainen ja turvaa Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilymisen.⁹

Natura-arviointi perustuu aivan oikeaan lähtökohtaan eli selvitysalueen säilymiseen nykyisen kaltaisessa tilassa rakentamattomana. Natura-arvioinnin mukaan suojelun perusteena oleville lintulajeille ja luontotyypeille ei aiheudu

⁷ Natura-arviointi, 2017, s. 17-22

⁸ Natura-arviointi, 2017, s. 17

⁹ Vuorovaikutusraportti, s. 21

SIPOO
SIBBO

Vantaa
Vanda

HELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

merkittävää haittaa. Joidenkin lajien kohdalla tämä edellyttää tiukkaa kulunohjausta, luonnonhoitosuunnitelmia ja huolellista linnuston huomioon ottamista myös osayleiskaavoja tai asemakaavoja laadittaessa. Edellä mainitut lieventämistoimenpiteet sisältyvät selvitysalueen kaavamääräykseen ja ajoitusmääräykseen.¹⁰

Toimikunta toteaa, että Natura-arvioinnin perusteella ei voida vetää sellaista johtopäätöstä, että selvitysalue on korvattava suojelu- ja virkistysalueilla. Natura-arvioinnin johtopäätöksissä todetaan mm. että merkittäviä haittoja ei arvioida kohdistuvan yhteenkään Natura-alueen suojeluperusteena esitettyyn lintulajiin. Luontotyyppien osalta todetaan, että silikaattikallioihin arvioidaan kohdistuvan korkeintaan kohtalaisia haitallisia vaikutuksia varovaisuusperiaatteen mukaan. Lisääntyvä ulkoilu voi lisätä kulumista myös borealiset lehdot - luontotyyppillä, mutta vaikutuksien arvioidaan olevan korkeintaan vähäisiä. Edelleen arvioinnissa todetaan, että Salmenkallion alue on osoitettu selvitysalueeksi, johon ei kaavassa osoiteta uutta maankäyttöä. Salmenkallio ja muut osat selvitysalueesta turvaavat Natura-alueen maantieteellisen yhtenäisyyden.¹¹

Selvitysalueelle laadittavalla ohjaussuunnitelmalla turvataan myös Natura-alueen merenlahtien sekä niihin liittyvien niittyjen ja peltojen muodostaman ekologisen kokonaisuuden toimivuus ja niittyjen ja peltojen säilyminen myös lintuvesilajiston käytössä. Käytännössä selvitysalue säilyy nykyisellään, mutta alueen luontoarvot turvataan huomattavasti nykytilannetta paremmin luonnonhoitotoimenpiteillä ja ohjaamalla virkistyskäyttöä pois herkimmiltä alueilta.¹²

Myös selvitysalueen laajuus (2,8 km²) turvaa luontoarvojen säilymisen. Selvitysalueen rajaus ei perustu luontoarvokohteiden edellyttämiin suojavyöhykkeisiin, vaan lisäksi mm. liikenneyhteyksien perusteella muodostuvaan järkevään suunnittelukokonaisuuteen tarkemmassa suunnittelussa. Valmistelun aikana eri vaihtoehtoista tehtyjen Natura-arviointien perusteella Natura-alueen suojelun perusteena olevien arvojen säilyttäminen ei edellytä näin laajan alueen säilyttämistä rakentamattomana. Selvitysalue muodostaa siis varovaisuusperiaatetta noudattaen huomattavan laajan puskurivyöhykkeen suojeltavien kohteiden ympärille.¹³ Selvitysalueen laajuus on osaltaan perusteena sille, että tässä tapauksessa kyseiselle alueelle ei ole välttämätöntä osoittaa luonnonsuojelualueita yleiskaavassa.

Selvitysalueesta riippumatta yleiskaavaratkaisu turvaa ylikunnalliset virkistyskäyttöön soveltuvat, riittävän laajat ja vetovoimaiset alueet sekä niitä yhdistävän viheralueverkoston. Päävirkistysyhteydet ja -palvelut on osoitettu kaavaselostuksen liitteenä olevassa tavoitteellisessa virkistysverkkosuunnitelmassa.

¹⁰ Vuorovaikutusraportti, s. 26-27

¹¹ Vuorovaikutusraportti, s. 12

¹² Vuorovaikutusraportti, s. 12-13

¹³ Kaavaselostus, s. 45

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Kulkua ohjataan pois herkimmiltä alueilta ja luodaan riittävän vetovoimaisia virkistyspalveluja alueille, joilla virkistyskäyttöpaineen kasvu ei ole haitallista. Östersundomin viherverkoston seudullinen jatkuvuus on otettu huomioon ja esitetty kaavaselostuksen liitteenä olevassa tavoitteellisessa viher- ja virkistysverkkokartassa.¹⁴

Selvitysalueen maankäyttöratkaisu on tarkoituksenmukaista siirtää yleiskaavaa tarkempaan suunnitteluun. Salmenkallion erityistapauksessa selvitysalue ja maankäytön ratkaisun siirtäminen tarkempaan suunnitteluun mahdollistaa seudullisesti merkittävän yleiskaavahankkeen etenemisen. Yleiskaavan valmistelun ja Natura-arviointien yhteydessä kävi ilmeiseksi, että kyseisessä kohteessa yleiskaava on liian yleispiirteinen kaavataso mahdollisten rakentamisalueiden Natura-vaikutuksien arvioimiseksi niin, että kaikki olennaiset tekijät tulevat huomioiduksi. Yleiskaavatasolla Natura-arvioinnissa ainoaksi merkittäväksi tekijäksi on käytännössä osoittautunut asuntoalueen etäisyys suojelevasta kohteesta, minkä lisäksi arviointiin sisältyy kumuloituvia epävarmuustekijöitä, kun varovaisuusperiaate otetaan huomioon. Tarkemman suunnitelman perusteella voidaan ottaa huomioon useampia tekijöitä, vaikutusten arviointi on tarkempaa ja lieventämiskeinot voidaan kohdentaa tarkemmin. Tavoitteena maankäyttöratkaisun siirtämisessä tarkempaan suunnitteluun on luontoarvojen turvaaminen ja se, että alue tulee kaikilta osin tarkoituksenmukaiseen käyttöön.¹⁵ Selvitysalueelle laadittavan luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelman myötä alueen luontoarvot otetaan huomioon jo ennen alueen käyttötarkoituksen ratkaisemista tarkemmassa suunnittelussa. Suunnitelmassa selvitysaluetta voidaan tarkastella kokonaisuutena ja kohdentaa haitallisia vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä varsin tarkasti.¹⁶

Helsingin kaupunki sitoutuu kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa toimenpiteisiin selvitysalueen luontoarvojen säilyttämiseksi kaavamääräyksen edellyttämällä tavalla. Kaupunki toteaa lausunnossaan seuraavaa: ”Selvitysalueen luontoarvojen säilyminen voidaan turvata kaavamääräysten edellyttämällä tavalla, mm. koska pääosa alueesta on Helsingin kaupungin omistuksessa. Helsingin kaupunki ryhtyy toimenpiteisiin selvitysalueen kaavamääräysten edellyttämän luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelman laatimiseksi ja toteuttamiseksi.” Koska ohjaussuunnitelma on edellytys kaavan toteuttamiselle, on sen käynnistäminen mahdollisimman pian tärkeää.¹⁷

Yleiskaavan sopeutuminen voimassa olevan maakuntakaavan kokonaisuuteen

Yleiskaava-alueella on voimassa useita maakuntakaavoja. Vantaan alueella ja Vantaasta Helsinkiin vuonna 2009 liitetyn ns. Västerkullan kiilan alueella on voimassa Uudenmaan maakuntakaava (lainvoima 2007). Vantaan osalta on

¹⁴ Vuorovaikutusraportti, s. 13

¹⁵ Kaavaselostus, s. 46

¹⁶ Vuorovaikutusraportti, s. 13

¹⁷ Vuorovaikutusraportti, s. 13

SIPOO
SIBBOVantaa
Vanda
**HELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA**

29.3.2019

lisäksi voimassa Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaava (lainvoima 2012). Siipoosta Helsinkiin liitetyllä alueella ovat voimassa Maakuntakaava 2000 sekä Itä-Uudenmaan 1., 2., 3. ja 4. vaiheen vaihemaakuntakaavat (aikaisemmat seutukaavat). Sipoon Majvikin ja Granön alueilla on voimassa Itä-Uudenmaan maakuntakaava (lainvoima 2011)¹⁸.

Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava sai lainvoiman vuonna 2016. Päätöksensä kaavasta maakuntavaltuusto jätti hyväksymättä Östersundomin taajama-toimintojen alueen Sipoonjokeen asti. Hyväksymättä jätetty, kuntien yhteistä yleiskaavaa laajempi alue on määritelty yhdeksi metropolimaakunnan tärkeimmistä uusista kasvualueista¹⁹.

2. vaihemaakuntakaavaa Östersundomin alueelle on laadittu rinnan yleiskaavan kanssa. Östersundomin maakuntakaavassa ratkaistaan merkittävän kasvuvyöhykkeen kytkeytyminen maakunnan aluerakenteeseen, ja yhteisessä yleiskaavassa ratkaistaan alueen yksityiskohtaisempi maankäyttö. Maakuntavaltuusto hyväksyi Östersundomin maakuntakaavan kokouksessaan 12.6.2018. Maakuntahallitus päätti 17.9.2018 määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Kaavasta on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen. Helsingin hallinto-oikeus on antanut asiassa välipäätöksen 19.10.2018 (18/0631/5). Päätöksellään hallinto-oikeus kieltää maakuntavaltuuston päätöksen täytäntöönpanon. Hallinto-oikeus antaa päätöksen maakuntakaavaa koskeviin valituksiin myöhemmin erikseen. Välipäätös kumoaa maakuntahallituksen tekemän kaavan voimaansaattamispäätöksen. Kaava-alueella säilyvät voimassa nyt voimassa olevien maakuntakaavojen merkinnät²⁰.

Östersundomin yhteisen yleiskaavan hyväksymishetkellä oli yhteisen yleiskaavan alueella näin ollen voimassa useita maakuntakaavoja (osa seutukaavoina laadittuja). Voimassa oleva maakuntakaavatilanne Östersundomin alueella on pirstaloitunut, ja maakuntakaavojen yhdistelmän voidaan katsoa olevan suurelta osin vanhentunut. Osin maakuntakaavaratkaisu on 40 vuotta vanha, eikä voimassa olevien maakuntakaavojen kokonaisuus ole yhtenäinen. Samalla Östersundomin alueen ympärillä maakuntakaavoja on päivitetty ja yhdyskuntarakenne muuttunut. Östersundomin alueen maakuntakaavatilanne on päivitetty ja yhtenäistetty sekä Östersundomin maakuntakaava-alueen sisällä että suhteessa ympäröiviin alueisiin laatimalla Östersundomin maakuntakaava. Östersundomin maakuntakaava on ohjannut yhteisen yleiskaavan laadintaa. Yleiskaavan suhde Östersundomin 2. vaiheen maakuntakaavaan on selostettu kaavaselostuksen luvussa 9.4.²¹

¹⁸ Selostus s.28

¹⁹ Selostus s.28

²⁰ Kaavaselostus, s.29

²¹ Kaavaselostus, s. 88

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Suunnittelualueen maakuntakaavatasoisen kaavaratkaisun käynnissä oleva päivitystyö osoittaa voimassaolevien maakuntatasoisten suunnitelmien vanhentuneen suhteessa toteutuneeseen yhdyskuntakehitykseen.

MRL 48.2 §:n mukaan yhteinen yleiskaava voidaan perustellusta syystä laatia sisällöltään maakuntakaavasta poiketen. Oikeuskirjallisuudessa²² todetaan, että yhteisellä yleiskaavalla kunnilla olisi enemmän päätösvaltaa ylikunnallisten seikkojen suhteen kuin tavallisten yleiskaavojen kohdalla. Poikettaessa maakuntakaavasta on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei yhteinen yleiskaava ole täydellisesti maakuntakaavan kanssa yhteen sopimaton. Yhteisen yleiskaavan on sopeuduttava maakuntakaavan kokonaisuuteen. Yleiskaava poikkeaa yleiskaava-alueella voimassa olevista maakuntakaavoista. Mm. metrorata ulottuu yleiskaavassa pidemmälle itään. Yleiskaavan taajamarakenne poikkeaa sijainniltaan ja laajuudeltaan maakuntakaavojen muodostamasta kokonaisuudesta, ja rakentamisalueiden toteuttaminen on pääosin sidottu metron rakentamispäätökseen. Yleiskaava kuitenkin sopeutuu laajempaan maakuntakaavakokonaisuuteen. Yleiskaavan suhde voimassa oleviin maakuntakaavoihin on selostettu tarkemmin selostuksen luvussa 9.3.²³ Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset perustelut poikkeamiselle on esitetty selostuksen luvussa 9.5.1.²⁴

Yhteisen yleiskaavan valmistelua on ohjannut Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava, Östersundomin alue (jäljempänä Östersundomin maakuntakaava), jota on laadittu rinnan yhteisen yleiskaavan kanssa ja joka perustuu alueen nykyisiin valtakunnallisiin ja maakunnallisiin tavoitteisiin. Yleiskaava toteuttaa Östersundomin maakuntakaavan tavoitteita ja on sen mukainen.

Uudenmaan maakuntahallituksen yleiskaavaehdotuksesta antaman lausunnon mukaan kaavaehdotus sopeutuu maakuntakaavan kokonaisuuteen ja ottaa asianmukaisesti huomioon maakuntakaavan sisältövaatimukset maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Lausunnon mukaan yleiskaavaehdotus avaa pääkaupunkiseudulle uuden laajentumissuunnan itään, perustuu joukko-liikennejärjestelmään sekä turvaa riittävät ekologiset yhteydet rannikon ja Siipoon korven välille. Myös nämä ovat aluetta koskevan maakuntakaavoituksen keskeiset tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet.²⁵

Yleiskaava täyttää soveltuvin osin maakuntakaavan sisältövaatimukset. Asia on perusteltu kaavaselostuksen kohdassa 9.5.3 Maakuntakaavan sisältövaatimusten huomioon ottaminen.²⁶

²² Ekroos, Majamaa, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2018, s. 247-248

²³ Kaavaselostus, s. 87

²⁴ Kaavaselostus, s. 90

²⁵ Vuorovaikutusraportti, s. 20

²⁶ Kaavaselostus, s. 92

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Yleiskaavaratkaisu on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (v. 2008 tarkistettut sekä v. 2018 uudistetut) mukainen ja turvaa ylikunnalliset virkistyskäyttöön soveltuvat riittävän laajat ja vetovoimaiset alueet sekä niitä yhdistävän viheralueverkoston.

MRL:n sisältövaatimusten mukaisuus, yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys

Toimikunnan päätös ei ole syntynyt MRL:n yleiskaavaa koskevien sisältövaatimusten vastaisesti. Yleiskaavaa laadittaessa on MRL 39.2 §:ssä tarkoitettut seikat selvitetty ja otettu huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät. Yleiskaavaa laadittaessa on otettu huomioon yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys (1 kohta), ks. edellä kohta Selvitysalue.

Yleiskaavan vaikutusten arviointiraportin luvussa 7²⁷ on arvioitu yleiskaavan vaikutuksia ekologiseen kestävyYTEEN. Lisäksi luvussa on annettu keskeisiä jatkosuunnittelusuosituksia ja kirjattu haitallisten vaikutusten lieventämistoimia. Vaikutusten arviointiraportin liitteenä on KEKO-ekolaskurimenetelmällä laadittu ekologisen kestävyYDEN arviointi.²⁸

MRL:n sisältövaatimusten mukaisuus, rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen

Yleiskaavaa laadittaessa on otettu huomioon rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen (MRL 39.2 §, 8 kohta), ks. edellä kohta Selvitysalue.

Kun otetaan huomioon yleiskaavan yleispiirteisyys maankäytön suunnitelmana ja se, että yleiskaavassa selvitysalueelle ei saa sijoittaa uusia rakennuksia, alueelle on laadittava ohjaussuunnitelma, alueen käyttötarkoitus tarkentuu yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja muussa suunnittelussa sekä osin vielä mahdollisen myöhemmän asemakaavan toteuttamiseksi tarpeellisissa lupamenettelyissä, jolloin alueella havaitut kehrääjän säilymiselle tärkeät elinympäristöt on turvattava, yleiskaava ei valituksenalaisen selvitysaluevarauksen osalta hävitä eikä heikennä alueella havaittujen lintulajien elinympäristöjä. Toimikunta katsoo, että yleiskaava täyttää MRL 39.2 §:n 8 kohdassa säädetyt sisältövaatimukset ja että yleiskaavassa on siten otettu huomioon luonnonarvojen vaaliminen.

Yleiskaavan vaikutuksia luonnonarvoihin on arvioitu vaikutusten arviointiraportin luvuissa 8 ja 10. Lisäksi yleiskaavasta on laadittu erillinen luontovaikutusten arviointi sekä Natura-vaikutusten arviointi.

²⁷ Vaikutusten arviointi, s. 45

²⁸ Vaikutusten arviointi, s. 134

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Toimikunnan päätös ei ole syntynyt MRL:n yleiskaavaa koskevien sisältövaatimusten vastaisesti. Yleiskaavaa laadittaessa on MRL 39.2 §:ssä tarkoitettut seikat selvitetty ja otettu huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Yleiskaavassa ja selvitysalueita koskevissa kaavamerkinnässä ja -määräyksissä on osoitettu maankäyttöratkaisu ja lieventämistoimenpiteet, joilla Natura-alueen luonnonarvoille ei aiheudu merkittävää heikentymistä.

Natura 2000 –verkoston alueet

Natura 2000 –verkostoon kuuluvat alueet on osoitettu kaavassa. Natura-alueisiin kohdistuvista vaikutuksista on laadittu erillinen raportti Arvio Östersundomin yhteisen yleiskaavan Suora metro –vaihtoehdon vaikutuksista Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueeseen (FI0100065) sekä Sipoonkorven Natura-alueeseen (FI0100066) (Sito Oy ja Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017).

Yleiskaavan vaikutukset Natura 2000-alueisiin on arvioitu luonnonsuojelulain 65 §:n ja luontodirektiivin mukaisesti. Arviointi on laadittu ja sen johtopäätökset on perusteltu asianmukaisesti. Arvioinnissa on otettu huomioon luontotyypeihin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi vaikutukset Natura-alueen eheyteen ja kiinnitetty huomioita hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutuksiin. Natura-arviosta on neuvoteltu kaavan laatimisen yhteydessä ELY-keskuksen edustajien kanssa. Yleiskaava täyttää MRL 39.2 §:n sisältövaatimukset luonnonarvojen vaalimisesta.

Kaavan valmistelun osana tehdyissä luontovaikutusten arvioinnissa ja Natura-arvioinnissa on otettu huomioon rakentamisen ja lisääntyvän virkistyskäytön vaikutukset. Kaavassa ei osoiteta rakentamista Natura-alueelle eikä selvitysalueelle. Kaavassa osoitetun rakentamisen toteuduttua Natura-alueen ympärillä on edelleen laaja ja yhtenäinen viheralue, joka yhdessä alueen puistojen ja muiden ulkoiluun soveltuvien alueiden kanssa jakaa lisääntyvän asukasmäärän kasvavaa virkistyskäyttöpainetta. Vaikutusarviointi on laadittu tilanteesta, jossa kaikki kaavassa osoitetut aluevaraukset on toteutettu; käytännössä osa aluevarauksista jää todennäköisesti toteutumatta tai ei toteudu kaavassa esitetystä laajuudesta.

Natura-arvioinnin mukaan yleiskaavan toteuttamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa Natura-alueiden suojelun perusteena oleville lajeille ja luontotyypeille.²⁹ Esitetyt lieventämistoimenpiteet (kappale 6.6) toteuttamalla vaikutukset luontotyypeihin eivät ole todennäköisesti merkittäviä eikä luontotyyppien kannalta tarkasteltuna Natura-alueen eheys kärsi.³⁰

²⁹ Kaavaselostus, s. 44

³⁰ Vaikutusten arviointi, s. 81

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Natura-arvioinnin jälkeen yleiskaavaa on kehitetty edelleen ELY-keskuksen esittämän kritiikin perusteella. Yleiskaava täyttää luonnonsuojelulain edellytykset kaavan hyväksymiselle.³¹

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alue (FI0100065)³²

Natura-arvioinnin mukaan yleiskaavalla ei arvioida olevan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura-alueisiin. Natura-arvioinnin mukaan merkittäviä haittoja ei arvioida kohdistuvan yhteenkään Natura-alueen suojeluperusteena esitettyyn lintulajiin, mutta joidenkin lajien kohdalla tämä edellyttää kulunohjausta, luonnonhoitosuunnitelmien laatimista ja huolellista linnuston huomioon ottamista myös alemmilla kaavatasoilla. Merkittävää vähäisempiä vaikutuksia kohdistuu lintulajeista pyyhyn, ruisräkkään, kehrääjään ja Natura-alueella harvoin pesivään mehiläishaukkaan. Lisäksi kaavaratkaisulla on kielteisiä vaikutuksia eräisiin muihin lintulajeihin. Luontotyypeistä kasvipeitteisiin silikaattikallioihin ja boreaalisiin lehtoihin arvioidaan kohdistuvan virkistyskäytöstä aiheutuvaa kulumista. Kaavassa esitetyt lieventämistoimet toteuttamalla vaikutukset luontotyyppisiin eivät Natura-arvioinnin mukaan todennäköisesti ole merkittäviä, eikä luontotyyppien kannalta tarkasteltuna Natura-alueen eheys kärsi.

Natura-arvioinnissa esitetään seurattavaksi virkistyskäytön vaikutuksia tiettyihin lintulajeihin ja luontotyyppisiin. Seurantatoimenpiteet voidaan määrittellä myös Natura-alueelle laadittavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Lisäksi Mustavuoren ja Sipoonkorven välille kehitettävän ekologisen yhteyden toteuttamissuunnitelma tulee laatia sekä toteuttamisen jälkeen seurata yhteyden toimivuutta.

Linnustonmuutokset tapahtuvat hitaasti ja pitkäaikaisia muutoksia on hankala arvioida. Arviointia vaikeuttaa myös se, että huomattava osa Natura-alueesta on kosteikkoja, jotka ovat ”luonnostaan” nopeasti muuttuvia ympäristöjä ja niiden linnustokin on ennalta arvaamattomasti muuttunut. Pitkällä aikavälillä Östersundomin yleiskaava-alueen linnustonmuutokset luultavasti ovat voimakkaampia kuin tällä hetkellä on arvioitavissa. Kaavan toteutuminen voi vaikuttaa haitallisesti myös joihinkin niistä lajeista, joiden suojelutaso tämän arvioinnin mukaan säilyy suotuisana. Kaavan toteutumisesta aiheutuu Natura-alueen linnustoon vain välillisiä, Natura-alueen ulkopuolella tapahtuvista muutoksista aiheutuvia vaikutuksia.

Arvioinnissa tarkastelluista 33 lintulajista puolet on sellaisia, joihin kaavan toteutuminen ei käytettävissä olleiden tietojen perusteella vaikuta. Muihin lajeihin kohdistuu haitallisia vaikutuksia, mutta merkittäviä haittoja ei arvioida kohdistuvan yhteenkään Natura-alueen suojeluperusteena esitettyyn lintulajiin. Joidenkin lajien kohdalla tämä kuitenkin edellyttää tiukkaa kulunohjausta,

³¹ Vuorovaikutusraportti, s. 28

³² Vaikutusten arviointi, s. 80-81

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

luonnonhoitosuunnitelmia sekä seurantaa ja huolellista linnuston huomioon ottamista myös osayleiskaavoja tai asemakaavoja laadittaessa.

Merkittävää haittaa vähäisempiä vaikutuksia kohdistuu mm. pyyhyn, ruisrääk-kään, kehrääjään ja Natura-alueella harvoin pesivään mehiläishaukkaan. Haitat aiheutuvat kulkuyhteyksien heikentymisestä (pyy) ja Natura-alueen ulkopuo- lolla olevien elinympäristöjen tai ruokailupaikkojen vähenemisestä (mehiläis- haukka) sekä ulkoilukäytön lisääntymisen aiheuttamista häiriöistä (pyy, ruis- räökkä, kehrääjä). Koko kaava-alueen maankäyttöratkaisulla on kielteisiä vai- kutuksia myös uuttukyyhkyn ja nuolihaukan pesintään sekä eräiden muuttoai- koina tavattavien lajien (jouisorsa, liro, suokukko) esiintymiseen. Helpoiten tunnistettavat haitalliset vaikutukset aiheutuvat lisääntyvästä virkistyskäy- töstä, kaupunkimaisen maankäytön mukanaan tuomasta petoeläinten ja varis- lintujen lisääntyvästä saalistuksesta sekä alueen muuttumisesta maaseutumai- sesta kaupunkimaiseksi alueeksi. Metrovaihtoehdoilla (pintametro, maan alla kulkeva metro) ei ole Natura-alueen linnustoon vaikuttavia eroja.

Luontotyypeistä silikaattikallioihin voi kohdistua ulkoilun lisääntymisestä joh- tuen kallioalueiden kasvillisuuden kulumista. Luontotyyppiin kohdistuvat vai- kutukset ovat välillisiä, (asukkaiden) liikkumisesta syntyviä. Ihmisten liikunta- tottumuksista on tehty tutkimuksia, joiden pohjalta voidaan vetää yleistäviä johtopäätöksiä siitä, minkälaisiin ympäristöihin liikkuminen kohdistuu. Todelli- nen liikkumiskäyttäytyminen tulee ilmi vasta maankäytön toteuduttua. Na- tura-arvioinnissa virkistyskäytön vaikutuksia esitetään kuitenkin seurattaviksi.

Huomioiden yleiskaavassa esitetyt ulkoiluun soveltuvat viheralueet Kasabergetin–Labbackan ympäristössä sekä Västerkullan alueella, liikkumisesta valtaosa on kanavoitavissa Natura-alueen ulkopuolelle tai Natura-alueella olevalle ul- koiluverkostolle. Silikaattikallioihin arvioidaan kohdistuvan korkeintaan kohta- laisia haitallisia vaikutuksia varovaisuusperiaatteen mukaan. Lisääntyvä ulkoilu voi lisätä kulumista myös boreaaliset lehdot -luontotyyppillä, mutta vaikutuk- sien arvioidaan olevan korkeintaan vähäisiä. Lieventämistoimilla, kuten selvi- tysalueelle laadittavalla luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitel- malla voidaan vähentää luontotyypeihin kohdistuvia haittoja.

Alueen suojelutavoitteet määrittävät miten merkittävä alue on luontotyyppin tai lajin suotuisan suojelutason tai Natura 2000 –verkoston yhtenäisyyden kan- nalta. Esitetyt lieventämistoimet toteuttamalla vaikutukset luontotyypeihin eivät ole todennäköisesti merkittäviä, eikä luontotyyppien kannalta tarkastel- tuna Natura-alueen eheys kärsi. Salmenkallion alue on osoitettu selvitysalue- eeksi, johon ei kaavassa osoiteta uutta maankäyttöä. Salmenkallio ja muut osat selvitysalueesta turvaavat Natura-alueen maantieteellisen yhtenäisyyden.

Viher- ja virkistysalueiden osuus kaavan maapinta-alasta on n. 30 % ja osuus kaavan kokonaispinta-alasta selvitysalue ja luonnonsuojelualueet mukaan lu- ettuna n. 40 %. Selvitysalueelle laaditaan luonnonhoidon ja virkistyskäytön oh- jaussuunnitelma, mikä mahdollistaa alueen hallitun virkistyskäytön. Päävirkis-

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

tysyhteudet ja -palvelut on osoitettu kaavaselostuksen liitteenä olevassa tavoitteellisessa virkistysverkkosuunnitelmassa. Kulkua ohjataan pois herkimiltä alueilta ja luodaan riittävän vetovoimaisia virkistyspalveluja alueille, joilla virkistyskäyttöpaineen kasvu ei ole haitallista. Östersundomin viherverkoston seudullinen jatkuvuus on otettu huomioon ja esitetty kaavaselostuksen liitteenä olevassa tavoitteellisessa viher- ja virkistysverkostokartassa.³³

Merikotka, sääksi ja kurki

Toimikunta toteaa, että sääkseä ja merikotkaa koskevat selvitykset ovat olleet käytettävissä suunnittelussa. Merikotka ja kalasääski puuttuvat Natura-arvioinnista, koska lajit eivät kuulu Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien suojeluperusteisiin. Ne eivät ole Natura-tietolomakkeella, eivätkä lomakkeen päivityksessä. Lajit eivät pesi Natura-alueella. Niillä on laaja reviiri ja ne käyttävät Natura-aluetta ainoastaan ravinnonhankintaan osana laajaa saalisaluettaan. Tästä syystä merikotkan ja sääksen osalta vaikutukset on arvioitu luontovaikutusten arvioinnissa.

Natura-arvioinnissa todetaan, että Natura-alueella vieraillee muuttoaikoina ja pesimäaikana muitakin lintudirektiivin lajeja. Niiden esiintyminen on kuitenkin epäsäännöllistä tai Natura-alue kattaa vain pienen osan lajin ravinnonhankintaympäristöstä. Näitä lajeja (mm. sääksi, merikotka, teeri) on tarkasteltu Östersundomin yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa.³⁴

Luontovaikutusten arvioinnissa todetaan merikotkan osalta, että Östersundomin yleiskaavan toteutuminen lisää saariston virkistyskäyttöä ja tekee merikotkan säilymisen alueen linnustossa epävarmaksi.³⁵ Sääksen osalta todetaan, että sääksen säilyminen alueen pesimälinnustossa on epävarmaa kaupunkimaisen asutuksen ja virkistyskäytön aiheuttamien häiriöiden vuoksi. Östersundomin sääksipari on Helsingin ainoa. Sääksen muuttoaikaiseen esiintymiseen kaavan toteutuminen ei vaikuta merkittävästi.³⁶

Natura-tietolomakkeen päivitys on huomioitu asianmukaisesti ja kurkeen kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu arvioinnissa. Natura 2000 päivitetyt tietolomakkeen lajit tullaan Ely-keskuksen ohjeiden mukaan huomioimaan tarkemmassa suunnittelussa.

Natura-arvioinnin mukaan kurjen pesäpaikkaan ei arvioida kohdistuvan muutoksia, mutta pesimisedellytykset saattavat heikentyä ja kurkipari saattaa häiriintyä virkistyskäytön lisääntymisestä. Vaikutuksia ruokailualueeseen ei voida tarkemmin arvioida, koska peltoalueen merkitystä alueella pesivän kurkiparin ja niiden poikasten ruokailualueena ei tiedetä.³⁷

³³ Vuorovaikutusraportti, s.12-13

³⁴ Natura-arviointi 2017, s. 38

³⁵ Luontovaikutusten arviointi, s. 34

³⁶ Luontovaikutusten arviointi, s. 36

³⁷ Natura-arviointi 2017, s. 56

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA29.3.2019

“Kurjen pesäpaikka sijaitsee Natura-alueen kosteikolla, johon yleiskaava ei tuo muutoksia. Kosteikoilla pesivät kurjet ja niiden poikaset ruokailevat usein myös lähiympäristön pelloilla. Kurjen pesimäpaikkaa ympäröivistä peltoalueista huomattava osa käytetään rakentamiseen tai osoitetaan ulkoilukäyttöön. Peltoalan pieneneminen saattaa heikentää kurjen pesimisedellytyksiä. Kurkipari voi häiriintyä lisääntyvästä virkistyskäytöstä. Pellon merkitystä alueella pesivän kurkiparin ja niiden poikasten ruokailualueena ei tiedetä, joten kaavasta aiheutuvan haitan merkittävyyttä ei ole mahdollista tarkemmin arvioida.”³⁸

Vuoden 2016 Natura-arvioinnissa kurkeen ei ole arvioitu aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia.³⁹

³⁸ Natura-arviointi 2017, s. 56

³⁹ Natura-arviointi 2016, s. 50-51

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Valittaja 1

Valittaja vaatii, että Krapuojan viherkäytävä pidetään n. 30 metrin levyisenä, kuten oli kaupungin karttapiirroksessa A 26.6.2017 ja että lopullisen päätöksen karttapiirroksen B 15.12.17 leveämpi linjaus hylätään.

Valittajan mukaan valittajan kiinteistöllä sijaitsee tuotantolaitos, joka koostuu n. 9000 m² kasvihuoneista ja n. 5 ha erillisiä tuotantoalueita. Krapuojan varteen piirretty viherkäytävä tulee laajasti valittajan toiminnan, mukaan lukien 2310 m² tuotantorakennuksen päälle. Valittajan mukaan tämä on perustuslain 15 §:n omaisuudensuojasäännöksen vastaista eikä ota huomioon valittajan elinkeino-oikeuksia ja on maanomistajien yhdenvertaisuussäännöksen vastaista, päätöksen viedessä 40 % kiinteistön alasta. Uusi päätöksen mukainen linjaus aiheuttaa valittajalle vuosittain n. 100 000 euron tulonmenetyksen. Helsingin kaupunki on ilmoittanut, että ainoan korvauksen muodostaa raaka-maan hinta.

Perustelut valituksen hylkäämiselle

Toimikunta toteaa, että valittajan kiinteistö sijaitsee alle kilometrin etäisyydellä kahdesta suunnitellusta metroasemasta. Alue on Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa merkitty pääosin kerrostalovaltaiseksi alueeksi ja osin virkistysalueeksi. Kerrostalovaltainen aluemarkinta mahdollistaa kaavamääräysten mukaan myös elinkeinotoiminnan.

Krapuojan purolaakso on yleiskaavassa merkitty virkistysalueeksi. Kaava-alueen purolaaksot toimivat laajoja yhtenäisiä vihervalueita yhdistävinä vihersormina. Krapuojanlaakso on määritelty paikallisesti tärkeäksi ekologiseksi yhteydeksi yleiskaavan Ekologisen verkoston tarkastelu –raportissa. Yhteys myötäilee Krapuojanpuron muodostamaa reittiä Hakunilasta Sipoonkorven kautta Kapellvikenin Natura-alueelle. Jatkosuunnittelussa voidaan lisätä sen ekologista toimivuutta.⁴⁰ Yhteyden leveys on harkittu ottaen huomioon rakentamisen, virkistystyksen ja ekologisten yhteyksien tarpeet.

Yleiskaavassa on esitetty virkistysalueet yleispiirteisellä tarkkuudella. Alueet rajataan tarkemmin yleiskaavaa tarkemman suunnittelun yhteydessä. Tavoitteena on, että nykyinen rakennuskanta ja elinkeinotoiminta on mahdollista säilyttää. Virkistysalue on sijoitettu yleiskaavan tarkkuus ja eri maanomistajat huomioon ottaen tasapuolisesti purolaakson molemmin puolin.

Valituksessa viitattu karttapiirros B 15.12.17 ei ole lopullinen. Hyväksytty yleiskaava on päivitetty 11.12.2018. Myöskään valituksessa viitattu karttapiirros A ei ole se muutettu kaavaehdotus, joka on päivätty 26.6.2017.

⁴⁰ Ekologisen verkoston tarkastelu, s.25

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Toimikunta toteaa, että Suomen perustuslain 6 §:stä ilmenevää yhdenvertaisuusperiaatetta on sovellettava myös MRL:n mukaisessa kaavoituksessa. Periaate edellyttää muun ohella, ettei alueiden omistajia aseteta kaavassa toisistaan poikkeavaan asemaan, ellei siihen kaavan sisältöä koskevat säännökset huomioon ottaen ole hyväksyttäviä maankäytöllisiä perusteita.

Maankäytön muutosten vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon paitsi se, että kaupunkien maankäyttöön liittyvät tavoitteet voivat ajan kuluessa muuttua siitä, mitä ne aiempia kaavoja hyväksyttäessä ovat olleet, niin myös se, että yleiskaavan oikeusvaikutukset voivat toteutua vain asemakaavoituksen kautta. Asemakaavan laatimiseen liittyy oma erillinen vuorovaikutusmenettely sekä yleiskaavavaihetta täsmällisempi vaikutusarviointi. Valittajan kiinteistö on asemakaavoittamaton. Alueella ei myöskään ole yleiskaavaa.

Yleiskaavan voimaantulon jälkeen mahdollisesti laadittavan asemakaavan on joka tapauksessa täytettävä asemakaavan, mukaan lukien MRL 54.3 §:n sisältövaatimukset. Näin ollen yleiskaavan maankäyttöratkaisua tarkentavan asemakaavan muutoksen tulee laillisuustarkastelussa täyttää mm. vaatimukset riittävien puistoalueiden ja muiden lähivirkistykseen soveltuvien alueiden riittävydestä, elinympäristön heikentämiskiellosta ja kohtuuttomuuskiellosta. Valituksessa viitatus alueen osalta ei pelkästään alueen luonteen muuttumista ja mahdollisia vaikutuksia kiinteistöjen arvoon voida sellaisenaan pitää MRL 39.4 §:ssä tarkoitettuna kohtuuttomana haittana maanomistajalle tai muulle oikeudenomistajalle. Kiinteistönomistajalle aiheutuvaa haittaa arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon se, että yleiskaava-alueelle sijoittuvat toiminnot ja muut alueelle jatkosuunnittelun myötä toteutuvat palvelut tulevat osaltaan lähtökohtaisesti hyödyttämään paitsi muutoksen kohteena olevaa aluetta, myös sen lähialueita.

Toimikunta katsoo, että yleiskaava ei ole lainvastainen yhdenvertaisuuteen tai kohtuuttomuuteen liittyvillä valitusperusteilla.

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Valittaja 2

Valittajat vaativat päätöksen kumoamista Westerkullan kartanon kiinteistöjen alueelle sijoitetun ekologisen yhteyden alueella sijaitsevien ulkoilualuevarauksen osalta MRL 39 §:n ja LSL 66 §:n vastaisina sekä kartanon peltoaukeille sijoitetun metrolinjauksen osalta MRL 39 §:n rakennetun ympäristön ja maiseman vaalimisen vastaisena (haitallinen maisemavaikutus Westerkullan kulttuurihistorialliselle maisemalle) sekä Westerkullan alueen pohjois – luoteispuolelle sijoitetun kerrostalovaltaisen asuntoalueen varauksen osalta siltä osin kuin se sijoittuu rakentamattomalle alueelle MRL 9 ja 39 §:n sekä MRA 1 §:n nojalla, koska se sijoittuu maakunnallisesti tärkeän ekologisen yhteyden alueelle. Lisäksi valittajat vaativat tällä alueella sijaitsevan katualuevarauksen kumoamista.

Valittajat vaativat, että varaukset on kumottava erityisesti luonnonarvojen sekä kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävän Westerkullan kartanokokonaisuuden suojelemiseksi.

Kaava ei myöskään perustu MRL 9 §:ssä ja MRA 1 §:ssä edellytetyin tavoin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, kun ekologista yhteyttä ole riittävästi otettu huomioon. Yhteystarpeen alkupää on Mustavuoren Natura 2000-alue, joka on koko alueen luontoarvoiltaan arvokkaimpia kohteita.

Perustelut valituksen hylkäämiselle

Ekologiset yhteydet, ulkoilualuemerkinä

Toimikunta toteaa, että yleiskaava-alueen viheralueverkosto muodostuu laajoista yhtenäisistä viheralueista ja niitä yhdistävistä kapeammista vihersormista, jotka myötäilevät purolaaksoja. Nämä muodostavat myös keskeiset ekologiset yhteydet kaava-alueen eteläosan luonnonsuojelualueiden ja merenrantavyöhykkeen sekä Sipoonkorven välillä. Tärkein etelä-pohjoissuuntainen yhteys kulkee Sipoonkorvesta Länsisalmen, Westerkullan kulttuurimaisema-alueen ja Mustavuoren kautta Vuosaareen.⁴¹

Westerkullan alueen itäreunaan yleiskaavassa osoitettu ekologinen yhteys on edellytys yleiskaavan toteuttamiselle Länsisalmen alueella. Yhteyden on tarkoitus varmistaa Sipoonkorven kansallispuiston ja Mustavuori ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueen välinen ekologinen vuorovaikutus. Ekologisen yhteyden pohjamerkinä on pohjoisessa ulkoilualue, Westerkullan itäosassa viheralue ja etelässä luonnonsuojelualue. Ekologisen yhteyden alueella on päällekkäismerkintänä ekologisen yhteyden kehitettävä osa. Lisäksi yleiskaavan ajoitusmääräys sitoo Länsisalmen asuntoalueen toteuttamisen ekologisen yhteyden säilymiseen.

⁴¹ Kaavaselostus, s. 10

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Yleiskaavan kaikkia viher- ja virkistysalueita koskee kaavamääräys, jonka mukaan tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvot ja ekologiset yhteydet.

Ekologinen yhteys on kaavamääräyksen mukaan luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä ekologinen yhteys. Alueen hoidossa, käytössä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon metsälajiston liikkumisen kannalta tärkeiden yhteyksien säilyminen. Virkistyskäyttöpaine on otettu huomioon ekologisen yhteyden ja ekologisen yhteyden kehitettävän osan kaavamääräyksissä.

Ekologisen yhteyden kehitettävän osan kaavamääräyksen mukaan alueelle on laadittava luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjauksen suunnitelma, jossa määritellään tarkemmin ne alueet ja toimenpiteet, jotka ovat tarpeen ekologisen yhteyden kehittämiseksi ja turvaamiseksi. Ulkoilureitit tulee sijoittaa siten, että ne eivät heikennä alueen toimivuutta ekologisen yhteydenä. Alueen hoidossa, käytössä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon metsälajiston liikkumisen kannalta tärkeiden yhteyksien säilyminen ja/tai kehittäminen riittävän puustoisina ja leveinä, erityisesti huomioiden Natura 2000 –verkostoon kuuluvan alueen ”Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet” suojelun perusteena olevan lintudirektiivin liitteen I laji pyy. Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon kulttuurimaiseman arvot.

Ulkoilualuetta koskevan kaavamääräyksen mukaan alue varataan luonnon ja kulttuurimaiseman kokemiseen ja ulkoiluun. Alueen luonne on pääosin säilytettävä. Aluetta on hoidettava luonto- ja kulttuuriarvoja tukevalla tavalla.

Ulkoilualuemerkinällä osoitetut alueet voivat toteutua hyvin erilaisina riippuen sijainnista ja alueen ominaispiirteistä. Ekologisen yhteyden ja ekologisen yhteyden kehitettävän osan kaavamääräykset turvaavat metsälajiston liikkumisen kannalta tärkeiden yhteyksien säilymistä.

Ulkoilualuemerkinää on käytetty tarvittaessa suojelualueiden ja rakentamisalueiden välissä puskurivyöhykkeenä. Mustavuoren ja Salmenkallion suojelualueiden välissä sijaitsevan elinkeinotoiminnan alueen Natura-vaikutuksia on yleiskaavatyössä lievennetty lisäämällä rakentamisalueen ja suojelualueen väliin ulkoilualueita. Tällä on ollut myönteisiä vaikutuksia mm. kehrääjään. Yleiskaavan valmistelun aikaisessa Natura-arvioinnissa todetaan, että kehrääjän kannalta yleiskaavaehdotuksen myönteisiä muutoksia suhteessa aiemmin nähtävillä olleeseen yleiskaavaehdotukseen on eteläisen Länsisalmen elinkeinotoiminnan alueen supistuminen ja korvautuminen ulkoilualueilla.⁴²

Viheralueen kaavamerkinän mukaan viheralue turvaa maisemallisesti arvokkaan peltoalueen. Alueelle saa rakentaa maanpäällisen tai maanalaisen metro-radan. Aluetta ei ole tarkoitettu yleiseen virkistyskäyttöön. Virkistyskäyttöä

⁴² Natura-arviointi, 2016. s.37

rajoittavaan merkintään päädyttiin kaavaa valmisteltaessa valittajan aloitteesta.

Yleiskaavan ajoitusmääräyksen mukaan Länsisalmen asuntoalueen tarkemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee varmistaa metsälajiston liikkumisen kannalta toimivan ekologisen yhteyden säilyminen Sipoonkorven kansallispuiston ja Natura 2000 –verkostoon kuuluvan alueen ”Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet” välillä. Yhteyttä ei saa heikentää ennen kuin Länsisalmen alueen länsipuolinen uusi ekologinen yhteys on käytettävissä.

Toimikunta toteaa, että ulkoilun ohjaus ekologisen yhteyden kohdalla ehkäisee hallitsematonta liikkumista alueella ja näin takaa ekologisen yhteyden toimivuuden paremmin kuin ulkoilun ohjaamattomuus. Ulkoilualuemerkitä ekologisen yhteyden alla on kokonaisratkaisun kannalta paras mahdollinen määräsyhdistelmä kyseessä oleville ekologisen yhteyden kohdille. Kaupungissa keskustojen ja asuinalueiden läheisten viheralueiden on palveltava luonnon monimuotoisuuden ohella myös virkistystä. Asuinalueiden lähellä oleville viheralueille mennään joka tapauksessa virkistäytymään. Maaston kulumista kauttaaltaan vältetään ohjaamalla kulku ulkoilureiteille.

Sipoonkorven ja Mustavuoren välistä ekologista yhteyttä on käsitelty selostuksen luvussa 4.6.7 ekologinen yhteys ja ekologisen yhteyden kehitettävä osa.⁴³

Ekologiset yhteydet, Långmossen

Yleiskaavan ekologinen verkosto perustuu maakuntakaavaan ja yleiskaavan valmistelun yhteydessä tehtyihin selvityksiin. Valituksessa tarkoitettua ekologista yhteystarvetta Westerkullan alueen pohjoispuolella ei ole voimassa olevissa maakuntakaavoissa, Östersundomin maakuntakaavassa (2. vaihemaa-kuntakaava, Östersundomin alue) eikä Uusimaa-kaavan 2050 luonnoksessa. Yleiskaavan ekologisen verkoston tarkastelussa on kuvattu kaava-alueen maakunnallisesti sekä paikallisesti tärkeät ekologiset yhteydet ja niihin liittyvät esteet. Tarkastelun perusteella kyseistä yhteyttä ei ole merkitty yleiskaavaan. Långmossenin alueen maankäyttö kerrostalovaltaisena alueena on perusteltua hyvien joukkoliikenneyhteyksien vuoksi. Alueen läheisyyteen on merkitty pikaraitiotie.

Valituksessa tarkoitettu ekologinen yhteys on esitetty Vantaan yleiskaavatyön yhteydessä tehdyssä Vantaan ekologisista yhteyksistä koskevassa selvityksessä. Selvitys huomioidaan Vantaan yleiskaavaa 2020 valmisteltaessa. Vantaan yleiskaavan 2020 luonnoksessa on linjattu raitiotie kyseisen alueen välittömästä läheisyydestä ja alue on kaavaluonnoksessa esitetty raitiotiehen tukeutuvana tiiviin asuntorakentamisen maankäytön alueena. Östersundomin yleiskaavan maankäyttöratkaisu alueelle on yhtenevä Vantaan yleiskaavan luonnoksen kanssa.

⁴³ Kaavaselostus, s. 42

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Westerkullan kartanokokonaisuuden suojeleminen

Toimikunta toteaa, että yleiskaavassa on päädytty perusteellisen harkinnan ja useiden selvitysten pohjalta Westerkullan maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman säilyttävään vaihtoehtoon.⁴⁴

Kaavakartassa on esitetty kaikki valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet ja maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet kohde- tai aluemerkinällä. Westerkullan kartano on esitetty samalla merkinnällä sen kulttuuriympäristöllisen arvon vuoksi. Lisäksi kartanoa ympäröivät laajat viljelyalueet on merkitty kaavassa maisemallisesti arvokkaana peltoalueena (MA), jonka säilyttäminen avoimina ja viljelykäytössä on maisemakuvan kannalta tärkeää. Kaavamääräys sallii rakentaa alueelle maanpäällisen tai maanalaisen metroradan. RKY-alueiden rajaukset tarkistetaan tarkemman suunnittelun yhteydessä yhteistyössä museoviranomaisten kanssa. Kulttuuriympäristöihin ja niiden suojeeluun liittyvät tarpeet on huomioitu yleiskaavan alue- ja kohdemerkintöjä koskevissa määräyksissä sekä yleisissä määräyksissä.⁴⁵

Westerkullan kulttuurimaiseman reunaksi on tarkoitus säästää ehjä maisemaraja. Östersundomin yleiskaavassa esitettyjä ratkaisuja mm. virkistysalueen rajausta ja reittejä tutkitaan tarkemmin Vantaan käynnissä olevassa yleiskaavatyössä.⁴⁶

Yleiskaavassa osoitetun rakentamisen vaikutukset eivät ole esteenä Westerkullan maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman arvon säilymiselle, ja yleiskaavassa osoitettu laaja virkistys- ja viheralue varmistaa osaltaan maisemallisesti arvokkaana peltoalueena merkityn laajan viljelyalueen säilymisen.

Yleiskaavan liikennejärjestelmä

Toimikunta toteaa, että itäisen uuden kasvukäytävän perustana on metrolinjaus ja uusien asemanseutujen kaupunkikeskukset. Mellunmäen metroaseman varaan ei uutta kasvua voi rakentaa, joskin Helsingin ja Vantaan yleiskaavojen kautta nykyisen metroaseman lähialueet täydentyvät.⁴⁷

Yleiskaavan liikennejärjestelmäratkaisun perustelut, suunnittelun vaiheet ja tarkastellut vaihtoehdot on esitetty kaavaselostuksessa. Selvitysten perusteella metroom perustuva joukkoliikennejärjestelmä on Östersundomin alu-

⁴⁴ Vuorovaikutusraportti, s. 60

⁴⁵ Kaavaselostus, s. 44

⁴⁶ Vuorovaikutusraportti, s. 59

⁴⁷ Vuorovaikutusraportti, s. 60

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

eella paras vaihtoehto alueen laajuuden mahdollistaman asukasmäärän tarpeisiin.⁴⁸ Metron laajennus itään on yleiskaavassa määritelty yleiskaavan tarkkuudella linjauksen ja asemien osalta. Selvityksiä linjauksen pohjaksi on laadittu useita, mutta tarkempi suunnittelu tehdään vasta yleiskaavan jälkeen. Tavoitteena on, että Westerkullan maisematilassa metroratkaisu ei muodostu merkittävää ristiriitaa aiheuttavaksi elementiksi.⁴⁹ Kaavamääräyksen mukaan yleiskaavan merkinnät ovat sijainniltaan ohjeellisia. Tarkemman suunnittelun yhteydessä sekä ympäristövaikutusten arvioinnin ja teknistaloudellisten selvitysten perusteella ratkaistaan mm. metroradan ja asemien tarkemmat sijainnit.

Metrolinjaus vastaa tulevaisuuden kasvun edellyttämää yhdyskuntarakenteen kehitystä Östersundomin alueella. Alueen kytkeminen kaupunkirakenteeseen edellyttää riittävän nopeaa joukkoliikenneyhteyttä Helsingin ydinalueille. Metro toimiakseen edellyttää vaikutusalueellaan riittävää käyttäjämäärää. Yleiskaavaratkaisussa esitetty metrolinjaus on yleiskaavan kokonaisratkaisun kannalta edullisin linjaus metrosta Östersundomin alueelle. Metron linjaus kaavaratkaisussa pohjautuu laajoihin vertailuvaihtoehtoja sisältäneisiin teknistaloudellisiin arviointeihin. Östersundomin liikennematkaisu on selvitetty eri suunnitteluvaiheissa useissa erillisissä raporteissa, joista keskeiset on todettu kaavaselostuksessa.⁵⁰

Toimikunta toteaa, että liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä koskeva MRL 39.2 §:n 4 kohdassa tarkoitettu sisältövaatimus ei ota kantaa siihen, millä tavoin tai millä välineellä julkinen liikenne tulee järjestää. Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti pidetty riittävänä, että kaavaratkaisun liikenne on vaikutus selvitysten perusteella järjestettävissä muun muassa alueen sijainti ja sen ympäristön olemassa oleva liikenneverkko huomioon ottaen lainmukaisella tavalla. Yleiskaavaratkaisun metrolinjaus on MRL 39 §:n mukainen.

MRA 1:n, MRL 1 §:n, 5 §:n 9 §:n ja 39 §:n säännösten mukaisuus

MRL:n tavoitesäännökset (1 § ja 5 §) on kirjoitettu lakiin tavoitteellisiksi, ei siis velvoittavan oikeusnormin muotoon. Yleiskaava kuitenkin täyttää myös MRL tavoitesäännösten vaatimukset. Kaavalla on luotu edellytykset muun muassa hyvälle elinympäristölle ja luotu edellytykset edistää muun muassa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä.

Yleiskaava perustuu lain edellyttämiin kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Yleiskaavan valmistelun yhteydessä laadittujen tutkimusten, selvitysten ja käytetyn lähdemateriaalin osalta viitataan kaavaselostuksessa ja sen liiteaineistossa mainittuihin tutkimuksiin, selvityksiin ja lähteisiin.

⁴⁸ Vuorovaikutusraportti, s.32

⁴⁹ Vuorovaikutusraportti, s. 60

⁵⁰ Kaavaselostus, s. 46

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA29.3.2019

Yleiskaavaehdotuksesta on tehty ekologisen verkoston tarkastelu (26.6.2017). Työssä kuvataan yleiskaava-alueen ekologista verkostoa ja esitetään alueen keskeiset luontoarvokeskittymät. Näiden lisäksi annetaan jatkosuunnittelua varten suosituksia ja toimenpide-ehdotuksia kaava-alueen luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamiseksi ja ekologisten yhteyksien kehittämiseksi.

Yleiskaavaehdotuksesta on tehty luontovaikutusten arviointi (Sito Oy & Enviro Oy 2017), jossa mm. metsäluontoon kohdistuvat vaikutukset on huomioitu. ELY-keskus ei ole Natura-arvioinnista antamassaan lausunnossa (27.10.2017) todennut, että arvioinnit olisivat riittämättömät.

Yleiskaavan vaikutuksia selvitetessä on otettu huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Selvitykset on tehty koko siltä alueelta, jolla kaavalla on arvioitu olevan olennaisia vaikutuksia.

Yhteenvedo laadituista selvityksistä, valmistelu- ja lähdeaineistosta sekä erillisraporteista on esitetty kaavaselostuksessa (s. 99-103) ja kaavaselostuksen liiteaineistossa (s. 104-170). Vaikutusten arvioinnin yhteenvedo on kaavaselostuksessa (s.74-75). Yleiskaavan vaikutusten arviointi on esitetty erillisessä raportissa. Kaavaratkaisun aineisto perustuu tehtyihin selvityksiin.

Toimikunta katsoo, että selvitysten perusteella on tarpeellisessa määrin arvioitavissa yleiskaavaratkaisun vaikutukset ja että selvitykset osoittavat yleiskaavan sisältövaatimusten täyttyvän.

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Valittaja vaatii päätöksen kumoamista ja toissijaisesti liitteessä 1 ja liitekartoilla esitettyjä luontoarvoja (liitteet 2-8) uhkaavien kaavamerkintöjen ja -määräysten kumoamista. Lisäksi valittaja vaatii päätöksen täytäntöönpanokieltä valitusten käsittelyn ajaksi.

Perustelut valituksen hylkäämiselle

Suhde maakuntakaavaan

Valittajan mukaan yleiskaava on valtaosiltaan nykyisten lainvoimaisten maakuntakaavojen vastainen. Hyväksytyin maakuntakaavan vahvistuessa lainvoimaiseksi yleiskaava olisi silloinkin osittain maakuntakaavan vastainen ja joidenkin merkintöjen kanssa ristiriitainen. MRL 48.2 § mukaan kuntien yhteisessä yleiskaavassa voidaan poiketa maakuntakaavasta perustellusta syystä. Yhteinen yleiskaava ei saa vaarantaa maakuntakaavan perustavoitteita, vaan sen on sopeuduttava maakuntakaavan kokonaisuuteen.

Toimikunta toteaa, että yleiskaava-alueella on voimassa useita maakuntakaavoja. Vantaan alueella ja Vantaasta Helsinkiin vuonna 2009 liitetyn ns. Västerkullan kiilan alueella on voimassa Uudenmaan maakuntakaava (lainvoima 2007). Vantaan osalta on lisäksi voimassa Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaava (lainvoima 2012). Sipoosta Helsinkiin liitettyllä alueella ovat voimassa Maakuntakaava 2000 sekä Itä-Uudenmaan 1., 2., 3. ja 4. vaiheen vaihemaakuntakaavat (aikaisemmat seutukaavat). Sipoon Majvikin ja Granön alueilla on voimassa Itä-Uudenmaan maakuntakaava (lainvoima 2011)⁵¹.

Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava sai lainvoiman vuonna 2016. Päätöksensä kaavasta maakuntavaltuusto jätti hyväksymättä Östersundomin taajama-toimintojen alueen Sipoonjokeen asti. Hyväksymättä jätetty, kuntien yhteistä yleiskaavaa laajempi alue on määritelty yhdeksi metropolimaakunnan tärkeimmistä uusista kasvualueista⁵².

2. vaihemaakuntakaavaa Östersundomin alueelle on laadittu rinnan yleiskaavan kanssa. Östersundomin maakuntakaavassa ratkaistaan merkittävän kasvuvyöhykkeen kytkeytyminen maakunnan aluerakenteeseen, ja yhteisessä yleiskaavassa ratkaistaan alueen yksityiskohtaisempi maankäyttö. Maakuntavaltuusto hyväksyi Östersundomin maakuntakaavan kokouksessaan 12.6.2018. Maakuntahallitus päätti 17.9.2018 määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Kaavasta on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen. Helsingin hallinto-oikeus on antanut asiassa välipäätöksen 19.10.2018 (18/0631/5). Päätöksellään hallinto-oikeus kieltää maakuntaval-

⁵¹ Selostus s.28

⁵² Selostus s.28

SIPOO
SIBBOVantaa
Vanda
 HELSINKI, SIPOO JA VANTAA
 ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

tuuston päätöksen täytäntöönpanon. Hallinto-oikeus antaa päätöksen maakuntakaavaa koskeviin valituksiin myöhemmin erikseen. Välipäätös kumoaa maakuntahallituksen tekemän kaavan voimaansaattamispäätöksen. Kaava-alueella säilyvät voimassa nyt voimassa olevien maakuntakaavojen merkin-
nät⁵³.

Östersundomin yhteisen yleiskaavan hyväksymishetkellä oli yhteisen yleiskaavan alueella näin ollen voimassa useita maakuntakaavoja (osa seutukaavoina laadittuja). Voimassa oleva maakuntakaavatilanne Östersundomin alueella on pirstaloitunut, ja maakuntakaavojen yhdistelmän voidaan katsoa olevan suurelta osin vanhentunut. Osin maakuntakaavaratkaisu on 40 vuotta vanha, eikä voimassa olevien maakuntakaavojen kokonaisuus ole yhtenäinen. Samalla Östersundomin alueen ympärillä maakuntakaavoja on päivitetty ja yhdyskuntarakenne muuttunut. Östersundomin alueen maakuntakaavatilanne on päivitetty ja yhtenäistetty sekä Östersundomin maakuntakaava-alueen sisällä että suhteessa ympäröiviin alueisiin laatimalla Östersundomin maakuntakaava. Östersundomin maakuntakaava on ohjannut yhteisen yleiskaavan laadintaa. Yleiskaavan suhde Östersundomin 2. vaiheen maakuntakaavaan on selostettu kaavaselistuksen luvussa 9.4.⁵⁴

Suunnittelualueen maakuntakaavatasoisen kaavaratkaisun käynnissä oleva päivitystyö osoittaa voimassa olevien maakuntatasoisten suunnitelmien vanhentuneen suhteessa toteutuneeseen yhdyskuntakehitykseen.

MRL 48.2 §:n mukaan yhteinen yleiskaava voidaan perustellusta syystä laatia sisällöltään maakuntakaavasta poiketen. Oikeuskirjallisuudessa⁵⁵ todetaan, että yhteisellä yleiskaavalla kunnilla olisi enemmän päätösvaltaa ylikunnallisten seikkojen suhteen kuin tavallisten yleiskaavojen kohdalla. Poikettaessa maakuntakaavasta on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei yhteinen yleiskaava ole täydellisesti maakuntakaavan kanssa yhteen sopimaton. Yhteisen yleiskaavan on sopeuduttava maakuntakaavan kokonaisuuteen. Yleiskaava poikkeaa yleiskaava-alueella voimassa olevista maakuntakaavoista. Mm. metrorata ulottuu yleiskaavassa pidemmälle itään. Yleiskaavan taajamarakenne poikkeaa sijainniltaan ja laajuudeltaan maakuntakaavojen muodostamasta kokonaisuudesta, ja rakentamisalueiden toteuttaminen on pääosin sidottu metron rakentamispäätökseen. Yleiskaava kuitenkin sopeutuu laajempaan maakuntakaavakokonaisuuteen. Yleiskaavan suhde voimassa oleviin maakuntakaavoihin on selostettu tarkemmin selostuksen luvussa 9.3.⁵⁶

MRL mukaiset perustelut maakuntakaavasta poikkeamiselle

Toimikunta toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset perustelut poikkeamiselle on esitetty selostuksen luvussa 9.5.1.⁵⁷

⁵³ Kaavaselistus, s.29

⁵⁴ Kaavaselistus, s. 88

⁵⁵ Ekroos, Majamaa, Maankäyttö- ja rakennuslaki, 2018, s. 247-248

⁵⁶ Kaavaselistus, s. 87

⁵⁷ Kaavaselistus, s. 90

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Valtioneuvosto päätti 28.6.2007 liittää Sipoon lounaisosan ja Vantaan ns. Västerkullan kiilan Helsinkiin Helsingin seudun idän suunnan kasvupaineiden helppottamiseksi. Alueet liitettiin Helsinkiin 1.1.2009. Alueella on voimassa useita maakuntakaavoja, osittain seutukaavoina laadittuja. Voimassa olevat maakuntakaavat on laadittu ennen alueliitosta. Niistä muodostuvaa kokonaisuutta voidaan pitää vanhentuneena, koska ne eivät yhdessä vastaa Östersundomin alueen nykyisiin valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja seudullisiin maankäyttötavoitteisiin. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavasta päättäessään maakuntavaltuusto jätti hyväksymättä Östersundomin taajamatoimintojen alueen Sipoonjokeen asti. Hyväksymättä jätetty, kuntien yhteistä yleiskaavaa laajempi alue on määritelty yhdeksi metropolimaakunnan tärkeimmistä uusista kasvualueista. Östersundomin alueen hyväksymättä jättämisen seurauksena alueelle on jäänyt voimaan vanhentunut maakuntakaavakokonaisuus, joka ei mahdollista tavoiteltua kasvua. Yleiskaavaa laadittaessa ei siis ole ollut voimassa ajantasaista maakuntakaavaa ohjaamassa yleiskaavan laatimista.

Yleiskaavan suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on käsitelty selostuksen luvuissa 9.1. ja 9.2.⁵⁸ Yhteisen yleiskaavan valmistelua on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden lisäksi ohjannut Östersundomin alueelle laadittu maakuntakaava (Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava, Östersundomin alue). Östersundomin maakuntakaavalla tarkistetaan, täydennetään ja yhdenmukaistetaan Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan voimassa olevia maakuntakaavoja Östersundomin alueelta. Maakuntakaavan tavoitteena on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) ja Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan perusrakenteen lisäksi sovittaa alue kaava-alueeseen rajoittuviin voimassa oleviin maakuntakaavoihin ratkaisemalla merkittävän idän suunnan kasvuvyöhykkeen kytkeytyminen maakunnan aluerakenteeseen. Östersundomin hyväksytyssä maakuntakaavassa on otettu huomioon muuttuneet tavoitteet, ja Uudenmaan liitto on maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla näin pitänyt kaavan ajan tasalla. Maakuntakaavaa on laadittu rinnan yhteisen yleiskaavan kanssa ja yleiskaava on maakuntakaavan mukainen. Östersundomin maakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 12.6.2018, mutta kaava ei ole tullut lainvoimaiseksi. Östersundomin maakuntakaavan hyväksymispäätöksestä on valitettu. Valitukset kohdistuvat erityisesti maakuntakaavan valkoiisiin alueisiin, jotka yhteisessä yleiskaavassa on osoitettu pääosin selvitysalueen merkinnällä. Yleiskaavassa on selvitysalueelle annettu kaavamääräyksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa alueen luontoarvojen säilyminen. Määräykset on kohdistettu sekä suoraan selvitysalueen aluevarausmerkinnälle että ajoitusmääräyksiin (ks. kaavaselostus, luku 4.8 Selvitysalue⁵⁹).

Voimassa olevista maakuntakaavoista poikkeaminen on perusteltua, koska niiden osoittaman ratkaisun voidaan katsoa olevan vanhentunut eikä se vastaa valtakunnallisia, maakunnallisia ja seudullisia tavoitteita, joiden mukaan alue

⁵⁸ Kaavaselostus, s. 81, 82

⁵⁹ Kaavaselostus, s. 45

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

on yksi metropolimaakunnan tärkeimmistä uusista kasvualueista. Tällä kasvualueella voimassa olevat kaavat eivät mahdollista Helsingin seudun voimakkaan kasvun edellyttämää määrää uusia asuntoja, työpaikkoja ja palveluita tiiviisti raideliikenteeseen perustuvaan joukkoliikenteeseen tukeutuen.

Helsingin seudun yhteistyönä tehtävässä maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL 2019 -suunnitelmassa kerrotaan, miten seutua kehitetään vuosina 2019-2050. Ensisijaisten maankäyttövyöhykkeiden määräytymisen kaksi keskeistä kriteeriä ovat: 1. Maankäyttö täydentää ensisijaisesti olemassa olevaa kaupunkirakennetta. 2. Asuminen sijoitetaan seudulla siten, että se tukee palveluiden ja työpaikkojen saavutettavuuden parantamista erityisesti kestäväillä kulkumuodoilla. ”MAL 2019 -suunnitelman ensisijaiset vyöhykkeet koostuvat hyvän kestävän saavutettavuuden alueista ja kuntien keskustoista. Vyöhykkeet on määritelty siten, että nykyiseen infraan ja jo päätettyihin hankkeisiin tukeutuvat alueet muodostavat maankäytön ydinalueen, minkä lisäksi joukkoliikenneinvestointeja ja -ratkaisuja edellyttävät alueet on osoitettu rasteroituina kasvusuuntina. Näiden kasvusuuntien maankäytön seudullisesti merkittävä kehittäminen on perusteltua sitoa uusiin kestävässä saavutettavuutta parantaviin liikenneinvestointeihin. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi metron itäiseen jatkeeseen tukeutuva Östersundom ja Länsirataan liittyvä Histan alue.” Suunnitelmaluonnoksessa Itämetro Mellunmäki – Majvik on ajoitettu vuoden 2030 jälkeen toteutettaviin hankkeisiin.

Östersundomin yhteinen yleiskaava poikkeaa tavanomaista enemmän voimassa olevasta maakuntakaavasta, mikä palvelee MRL:n lakiehdotuksen 48 § perusteluissa mainittua tarkoitusta parantaa kaavajärjestelmän kykyä ohjata kaupunkiseudun kehitystä nopeasti muuttuvissa olosuhteissa. Yleiskaava on tarpeen Helsingin seudun kaupunkimaisen rakenteen laajentumisen mahdollistamiseksi, seudun idän suunnan monipuolisuuden ja elinvoimaisuuden turvaamiseksi ja Östersundomin alueen kaavatilanteen selkiyttämiseksi. (Kaavaselostuksen luku 9.5.1.⁶⁰)

Yleiskaavan sopeutuminen maakuntakaavan kokonaisuuteen

MRL 48.2 §:n mukaan tulee maakuntakaavasta poikkeavaa yhteistä yleiskaavaa laadittaessa huolehtia siitä, että yleiskaava sopeutuu maakuntakaavan kokonaisuuteen. Yleiskaava poikkeaa voimassa olevista maakuntakaavoista mm. rakentamisalueiden sijainnin ja laajuuden, viher- ja virkistysalueiden sekä liikenneyhteyksien osalta, mutta sopeutuu maakuntakaavakokonaisuuteen. Yleiskaava sopeutuu yleiskaava-alueita ympäröivien maakuntakaavojen maankäyttöratkaisuihin. Yleiskaava on maakuntakaavakokonaisuuden tavoitteiden ja periaatteiden mukainen.

Yhteisen yleiskaavan valmistelua on ohjannut Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava, Östersundomin alue (jäljempänä Östersundomin maakuntakaava), jota

⁶⁰ Kaavaselostus, s. 90

on laadittu rinnan yhteisen yleiskaavan kanssa ja joka perustuu alueen nykyisiin valtakunnallisiin ja maakunnallisiin tavoitteisiin. Yleiskaava toteuttaa Östersundomin maakuntakaavan tavoitteita ja on sen mukainen.

Östersundomin alue sisältyy myös Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuusmaakuntakaavaan, jonka valmistelu on käynnistetty keväällä 2017. Uusimaa-kaava tulee voimaan tullessaan korvaamaan voimassa olevat maakuntakaavat sekä Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaavan. Uusimaa-kaavan 2050 luonnos oli nähtävillä syksyllä 2018. Luonnoksessa Östersundomin alueen ratkaisu on periaatteiltaan sama kuin Östersundomin maakuntakaavassa. Yleiskaava on Uusimaa-kaavan 2050 luonnoksen keskeisten periaatteiden ja perustavoitteiden mukainen ja sopeutuu siten myös tulevan kokonaisuusmaakuntakaavan kokonaisuuteen (kaavaselostuksen luku 9.5.2.⁶¹).

Uudenmaan maakuntahallituksen yleiskaavaehdotuksesta antaman lausunnon (MHS 26.2.2018 § 29)⁶² mukaan kaavaehdotus sopeutuu maakuntakaavan kokonaisuuteen ja ottaa asianmukaisesti huomioon maakuntakaavan sisältövaatimukset maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Lausunnon mukaan yleiskaavaehdotus avaa pääkaupunkiseudulle uuden laajentumissuunnan itään, perustuu joukkoliikennejärjestelmään sekä turvaa riittävät ekologiset yhteydet rannikon ja Sipoon korven välille. Myös nämä ovat aluetta koskevan maakuntakaavoituksen keskeiset tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet.⁶³

Lausunnon mukaan liitolla ei ole huomautettavaa yhteisen yleiskaavan kaavaselostuksessa esitettyyn arviointiin kaavan suhteesta Östersundomin maakuntakaavaan. Todetut kaavojen väliset erot ovat perusteltavissa kaavojen mitta-kaavoilla, erilaisilla aikatahtäimillä sekä yleiskaavan tehtävällä tarkentaa maakuntakaavaa. Yhteisen yleiskaavaehdotuksen taustalla on ajantasainen ja monipuolinen selvitysaineisto.⁶⁴

Selvitysten riittävyys

Yleiskaava perustuu lain edellyttämiin kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Yleiskaavan valmistelun yhteydessä laadittujen tutkimusten, selvitysten ja käytetyn lähdemateriaalin osalta viitataan kaavaselostuksessa ja sen liiteaineistossa mainittuihin tutkimuksiin, selvityksiin ja lähteisiin.⁶⁵

Yleiskaavan vaikutuksia selvitetessä on otettu huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Selvitykset on tehty koko siltä alueelta, jolla kaavalla on arvioitu olevan olennaisia vaikutuksia.

⁶¹ Kaavaselostus, s. 91

⁶² Vuorovaikutusraportti, s. 20

⁶³ Vuorovaikutusraportti, s. 20

⁶⁴ Vuorovaikutusraportti, s. 20

⁶⁵ Selostuksen luvut 12-15

Yhteenveto laadituista selvityksistä, valmistelu- ja lähdeaineistosta sekä erillisraporteista on esitetty kaavaselostuksessa⁶⁶ ja kaavaselostuksen liiteaineistossa⁶⁷. Vaikutusten arvioinnin yhteenveto on kaavaselostuksessa.⁶⁸ Yleiskaavan vaikutusten arviointi on esitetty erillisessä raportissa. Kaavaratkaisun aineisto perustuu tehtyihin selvityksiin.

Toimikunta katsoo, että selvitysten perusteella on tarpeellisessa määrin arvioitavissa yleiskaavaratkaisun vaikutukset ja että selvitykset osoittavat yleiskaavan sisältövaatimusten täyttyvän.

Kaavan vaikutukset metsäluonnolle

Valittajan mukaan kaavan vaikutusarvioinneissa on jätetty huomiotta se, että esitetyt rakentamis- ja louhinta-alueet sekä muuttavan maankäytön sallivat virkistysalueet tuhoavat mittavan määrän kansavälisesti arvokkaaseen metsäkokonaisuuteen kuuluvia ja luonnontilaltaan merkittäviä metsiä. Natura-arvioissa nämä vaikutukset on sivuutettu tai niiden merkitystä on vähätelty. Hälingträskin eteläpuolelle esitettyä louhos- ja maankaatopaikka-aluetta ei ole vaikutusten arvioinnissa luettu metsäalueen menetykseksi, vaikka sen toiminta-ajaksi on arvioitu kymmeniä vuosia.

Toimikunta toteaa, että kaavaa valmisteltaessa on tehty tarvittavat selvitykset, ja kaavan vaikutukset on arvioitu kaavatasoon nähden asianmukaisella tavalla. Yleiskaavasta on tehty luontovaikutusten arviointi, jossa mm. metsäluontoon kohdistuvat vaikutukset on arvioitu.

Maa-ainesten otto- ja käsittelyaluetta koskien on käyty YVA-lain mukainen YVA-menettely. Menettelyssä yhteysviranomaisena toiminut Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että arviointi on tehty asianmukaisesti.

Kaavan merkittävien luontovaikutusten arvioinnin muita keskeisiä puutteita

Valittajan mukaan METSO- ja MALU-kohteita ei ole julkaistu kaavan taustaselvityksissä tai vaikutusarvioissa karttoina.

Valittaja toteaa lisäksi, että Natura-luontotyyppejä kuvaavilla kartoilla boreaalisia lehtoja on osoitettu metsäluhdiksi ja päinvastoin. Luontovaikutusten arvioinnissa Norrbergetin alueella sijaitsevia korpisoita on esitetty rämeinä. Suurille joukko MALU-kohteita on määritelty virheellinen luontotyyppi. Näihin kohdistuvia vaikutuksia on siten ilmeisesti arvioitu väärin. Porvoonväylän pohjoispuoleisten metsäalueiden kartoitus sisältää puutteita ja virheitä. MALU-selvityksessä todettuja valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi todettua metsäalueita ei ole kaavaratkaisussa huomioitu vaan osoitettu rakentamisalueiksi.

⁶⁶ Kaavaselostus, s. 99-103

⁶⁷ Kaavaselostus, s. 104-170

⁶⁸ Kaavaselostus, s. 74-75

SIPOO
SIBBOVantaa
Vanda
 HELSINKI, SIPOO JA VANTAA
 ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Toimikunta toteaa, että maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet ym. arvokkaat luontokohteet on huomioitu yleiskaavan valmistelussa ja luontovaikutusten arvioinnissa. Itä-Uudenmaan maakunnallisesti arvokkaat luonnonympäristöt (MALU) -selvitys on yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnin lähtöaineistöä. Selvitys koskee yleiskaavan osalta vain Sipoon aluetta. Selvitys on tehty maakuntakaavoituksen tarpeisiin ja siinä esitetyt aluerajaukset ovat hyvin yleispiirteisiä. Virheellisten tietojen osalta kyse on ollut yksittäisistä kohteista tausta-aineistossa, eikä asia ole sen luonteinen, että sillä olisi vaikutusta yleiskaavaratkaisuun.

Kaavaratkaisuun on päädytty vaihtoehtojen ja monipuolisten tarkastelujen kautta. Asuntotuotannolle, elinkeinotoiminnalle ja taloudelliselle toteuttamiskelpoisuudelle asetettujen tavoitteiden lisäksi muutettu kaavaehdotus vastaa myös luonnonsuojelulle asetettuihin tavoitteisiin. Valitettavasti kaikkia tavoitteita ei voida saavuttaa täysimittaisesti, koska tavoitteet ovat ristiriitaisia ja edellyttävät yhteensovittamista.⁶⁹

Valittajan mukaan kaavassa on osoitettu useita arvokkaita metsäalueita virkistysaluevarauksena. Kaava-alueen metsistä ei ole tehty metsien avainlajiryhmien – sammalten, jäkälien ja lahottajasienten – kartoituksia tai kartoituksia ei ole käsitelty luontovaikutusten arvioinnissa eikä otettu huomioon kaavan ratkaisussa. Esimerkiksi Västersundomin arvokas kääpääalue on kaavassa osoitettu rakentamiseen ja lahokaviosammalten esiintymiä ei ole otettu huomioon lainkaan.

Toimikunta toteaa, että yleiskaavasta on laadittu ekologisen verkoston tarkastelu ja luonto- ja Natura-vaikutusten arvioinnit. Yleiskaava täyttää MRL:n sisältövaatimukset.

Kaavaa valmisteltaessa on käytetty olemassa olevia aineistoja ja tehty tarvittavat selvitykset kaavatasoon nähden asianmukaisella tavalla. Kaavaselostuksen liitteessä on esitetty alueen luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja kohteet.⁷⁰

Kääpääalueet on huomioitu kaavan valmistelussa ja luontovaikutusten arvioinnissa.⁷¹ Tunnetuista arvokkaista kääpäkohteista, jotka sijoittuvat METSO-kohteille, jää rakentamisalueille kokonaisuudessaan Vantaan länsimetsän kääpääalue. Lundbyn kääpääalue sijoittuu pääosin viheralueille, ja muut tunnetut kääpääalueet sijoittuvat kokonaisuudessaan viheralueille tai kaavan selvitysalueille. Ekologisen verkoston tarkastelussa⁷² on huomioitu jäkälälajistoa mm. Musta-vuori-Myllymäki välisellä ekologisella yhteydellä.

⁶⁹ Vuorovaikutusraportti, s. 33

⁷⁰ Vuorovaikutusraportti, s. 38

⁷¹ Luontovaikutusten arviointi

⁷² Ekologisen verkoston tarkastelu, 2017, s. 23

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Valittajan mukaan kaava ei perustu metsäelinympäristöjen osalta riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin eikä riittävään vaikutustenarviointiin. Yksittäisiä metsäkohteita on käsitelty tarkemmin valituksen liitteissä 1-7.

Toimikunta toteaa, että kaavaa valmisteltaessa on käytetty olemassa olevia aineistoja ja tehty tarvittavat selvitykset kaavatasoon nähden asianmukaisella tavalla.

Yleiskaavaehdotuksen luontovaikutusten arvioinnissa on kuvattu koko kaava-alueen metsäelinympäristöjen luonnetta useiden selvitysten pohjalta. Metsätiedot on koottu seuraavista selvityksistä: METSO-inventoinnin tulokset, Metsäntutkimuslaitoksen valtakunnallisen metsien inventoinnin aineistot (2013), Alueen luontoselvitykset.⁷³

MRL:n sisältövaatimusten mukaisuus, rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen

Toimikunta toteaa, että yleiskaava täyttää MRL 39§ 2 momentin 8 kohdan sisältövaatimukset, ks. edellä ELY-keskuksen kohdalla lausuttu.

Massojenhallinta ja louhinta

Valittajan mukaan kaavan rakentamisalueiden toteuttamisesta johtuvan louhintatarpeen ja massiivisen louhinta-alueen yhteisvaikutuksia ei ole käsitelty asianmukaisesti vaikutusarvioissa.

Toimikunta toteaa, että sekä rakentamisalueiden että maa-ainesten otto- ja käsittelyalueen louhinnan vaikutusten arviointi sisältyvät kaavan toteuttamisen vaikutusten arviointiin. Vaikutusten arviointi –raportissa asiaa on käsitelty luvussa 7.3.2 Liikenteen ilmastopäästöjen muodostuminen, luvussa 8.3. vaikutukset maa- ja kallioperään, luvussa 9.2 Vaikutukset maisema- ja kaupunkikuvaan sekä luvussa 11.9.2. Vaikutukset nykyisten asukkaiden oloihin.⁷⁴

Östersundomin maa-ainesten käsittelyn ympäristövaikutusten arvioinnissa on todettu, että tarvitaan keskitetty otto- ja käsittelyalue. Moottoritien varren alueiden käyttöä osana Östersundomin maa-ainesten hallintaa tullaan tarkastelemaan tarkemman suunnittelun yhteydessä. YVA:ssa on käsitelty myös hankkeen vaikutuksia alueen luonnonympäristöön.⁷⁵ Vaikutukset on arvioitu kaavatasoon nähden riittävällä tasolla.

Lahokaviosammalen esiintyminen

Valittajan mukaan selvitykset ovat olleet epäkattavia. Kaava-alue on osoittautunut tärkeäksi lajin tunnettujen itäisten populaatioiden suojelun kannalta. Kuudesta ydinalueesta pääosaa (n. 70 %) esitetään kaavassa rakennettavaksi.

⁷³ Vuorovaikutusraportti, s. 39

⁷⁴ Vaikutusten arviointi, s. 48, 56, 66, 97

⁷⁵ Vuorovaikutusraportti, s. 38

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Kaavamääräyksissä lahokaviosammalen suojeluvelvoite on osana yleistä suunnittelumääräystä, jonka mukaan ”tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava luontodirektiivin liitteen II lajit, liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, uhanalaiset luontotyypit sekä erityisesti suojeltavat lajit”. Valittaja katsoo, ettei pelkkä yleinen suunnittelumääräys riitä turvaamaan lajin suojelutarpeita siinä laajuudessa kuin yleiskaavatasolla tulisi tehdä. Selvitykset on tehty vain osassa niistä metsistä, jotka ovat lajille soveltuvia.

Toimikunta toteaa, että lahokaviosammalen esiintymisestä kaava-alueella saatiin uutta tietoa loppuvuodesta 2017 ja vuonna 2018 tehdyissä inventoinneissa. Lahokaviosammalselvityksen ja ELY-keskuksen kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta on täydennetty yleiskaavan luontovaikutusten arviointia ja lisätty lahokaviosammaleesiintymät kaavaselostuksen liitekartalle. Lisäksi yleiskaavan yleisiä määräyksiä on täydennetty siten, että tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava myös erityisesti suojeltavat lajit.⁷⁶ Selvityksiä yleiskaava-alueella tullaan jatkamaan tarkemman suunnittelun yhteydessä. Etenkin rakentamisalueilla sijaitsevista kohteista tulee laatia tarkemmat selvitykset, joiden yhteydessä määritellään lajille riittävä elinympäristörajaus.

Valittaja viittaa oikeuskäytäntöön (KHO 2002:78), jonka mukaan laajojen ja muusta asutuksesta erillään olevien alueiden osoittaminen asuntorakentamiseen silloin, kun alueilla on tehty liito-oravahavainnot edellyttää mm. niille tarpeellisten kulkureittien selvittämistä.

Toimikunta katsoo, että yleiskaava ei ole lainvastainen sillä valituksessa viitattulla perusteella, että uhanalaisten lajien esiintymistä alueella ei olisi riittävästi selvitetty. Kun otetaan huomioon, että valituksessa tarkoitettujen lajien esiintyminen alueella tulee ottaa huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kaavaratkaisua ei voida pitää myöskään MRL 39.2 §:n 8 kohdassa tarkoitettujen luonnonarvojen vaalimista koskevan sisältövaatimuksen vastaisena.

Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että luonnonsuojelulain 49.1 §:n tarkoittama suoraan lain nojalla voimassa oleva siinä tarkoitettujen eläinten luonnossa selvästi havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto voi koskea vain verrattain suppeita alueita. Siten sanottu kielto ei sinänsä voi estää laajojen metsä- ja muiden alueiden käytön yleispiirteistä suunnittelua yleiskaavalla. Hävittämis- ja heikentämiskielto on otettava huomioon asemakaavaa alueelle hyväksyttäessä ja rakennuslupia myönnettäessä.

⁷⁶ Vuorovaikutusraportti, s. 28

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Kohdekohtaiset perustelut

Toimikunta toteaa, että yleiskaava perustuu yleiskaavatasolla laadittuihin riittäviin selvityksiin. Yleiskaavan merkinnät ovat yleispiirteisiä ja niitä tarkennetaan tarkemmassa suunnittelussa. Aluevaraukset osoittavat alueen pääkäyttötarkoituksen ja niiden sisällä on mahdollista säilyttää arvokkaita luontokohteita.

Selvitysalue

Valittajan mukaan Talosaaren – Salmenkallion alue olisi tullut osoittaa selvitysalueen sijasta virkistysalueeksi kuten ELY-keskus lausunnossaan edellytti. Alueella on myös luonnonsuojellisia arvoja. Selvitysalue on mittava, eikä tulevan maankäytön vaikutuksia ole otettu huomioon kaavan vaikutusten arvioinnissa, minkä vuoksi tulee katsoa, että kaavan kokonaisvaikutukset ovat jääneet arvioimatta. Kaavamerkintä tulee kumota.

Toimikunta viittaa edellä ELY-keskuksen valituksen johdosta lausuttuun (selvitysalue). Toimikunta toteaa, että vaikutusten arviointi perustuu selvitysalueen kaavamerkintään ja määräyksiin ja on siten asianmukainen. Yleiskaavaa tarkemmassa suunnittelussa alueelle osoitettavan maankäytön vaikutukset arvioidaan tarkemman suunnittelun yhteydessä.

Sipoonkorven ja Mustavuoren välisen metsäekologisen yhteyden taajamavaraukset

Valittajan mukaan metsäekologisen alueen päälle on osoitettu raskasta rakentamista, minkä johdosta kyseinen yhteys katkeaisi. Korvaavaa yhteyttä Wester-kullan peltujen itäreunaan ei valittajan mukaan voi pitää hyväksyttävänä, koska nykyinen yhteys koostuu vanhoista luonnontilaisen kaltaisista metsistä ja uusi rakentaminen sijoittuisi lainvoimaisen kaavan suojeluvarauksen ja arvokkaan kääpälueen päälle. Kaavamerkinnät tulee kumota.

Toimikunta viittaa edellä Valittaja 2:n valituksen johdosta lausuttuun. Sipoonkorven ja Mustavuoren välistä ekologista yhteyttä on käsitelty selostuksen luvussa 4.6.7 ekologinen yhteys ja ekologisen yhteyden kehitettävä osa.⁷⁷

Toimikunta huomauttaa, että muistutusten johdosta ja ELY-keskuksen kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella valituksessa viitattu aluemarkintä ”vaiheistettu rakentamisalue” on poistettu ja korvattu ajoitusmääräyksellä: ”Länsisalmen asuntoalueen tarkemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee varmistaa metsälajiston liikkumisen kannalta toimivan ekologisen yhteyden säilyminen Sipoonkorven kansallispuiston ja Natura 2000 –verkostoon kuuluvan alueen Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet välillä. Yhteyttä ei saa katkaista ennen kuin Länsisalmen alueen länsipuolinen uusi ekologinen yhteys on käytettävissä.”⁷⁸

⁷⁷ Kaavaselostus, s. 42

⁷⁸ Vuorovaikutusraportti, s. 19, 27

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Granön kaavamerkinnät

Valittajan mukaan kaavamääräykset mahdollistavat saaren muuttamisen loma-asunto- ym. alueeksi. Granön kaavamerkinnät on tehty täysin MALU-selvityksessä todetuista saaren maakunnallisista ja valtakunnallisista luontoarvoista piittaamatta. Granö on myös merikotkan pesimäaluetta. Loma-asunto-, ryhmäpuutarha- ja matkailualuevaraus tulee kumota siltä osin kuin se ei sijoitu saaren nykyisten asuinkiinteistöjen ja niihin liittyvien peltojen ja niittyjen alueelle. Venesatamavaraus ei perustu mihinkään selvityksiin, ja se sijoittuisi luontoarvoiltaan erityisen merkittävään paikkaan. Se toisi runsaasti lisää pienveneliikennettä Vuosaaren satamaväylälle, joka on jo ruuhkainen.

Toimikunta toteaa, että yleiskaavassa Granön saari on merkitty virkistys-, matkailu- ja vapaa-ajan alueeksi. Merkintä kuuluu yleiskaavassa ryhmään viher- ja virkistysalueet, -yhteydet ja -kohteet, mikä antaa viitteen siitä, mihin kaavamerkintä ohjaa. Viher- ja virkistysalueita koskee kaavamääräys, jonka mukaan tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvot ja ekologiset yhteydet. Lisäksi maisemaa muuttava toimenpide edellyttää maisematyölupaa.⁷⁹ Granön saaren maankäyttö ja alue-rajaukset suunnitellaan tarkemmin yleiskaavaa tarkemman suunnittelun yhteydessä, mukaan lukien tarvittavat luonnonsuojelualueet. Myös venesataman toteuttamisen edellyttämät tarkemmat selvitykset ja suunnitelmat tehdään yleiskaavaa tarkemman suunnittelun yhteydessä. Yleiskaavaan merkitty venesataman sijainti perustuu veneväylän ja yleiskaavaan merkityn ajoneuvoliikenteen yhteystarpeen läheisyyteen. Veneväylää seuraten Granön voi kiertää myös itäpuolelta, jolloin pienveneliikenteen ei tarvitse käyttää Vuosaaren satamaväylää.⁸⁰

Granön kytkeytyminen mantereeseen on kaavassa esitetty ajoneuvoliikenteen yhteystarpeena. Yhteystarve voidaan toteuttaa eri tavoin: siltä kytkisi saaren kiinteästi mantereeseen ja lauttayhteys säilyttäisi Granön saarena.

Yleiskaava ei ohjaa suoraan rakentamista Granön osalta. Yleiskaavamerkintä on yleispiirteinen ja sen mahdollistamien toimintojen toteuttaminen edellyttää osayleiskaavan ja asemakaavan laatimista saarelle. Voimassa olevan maakuntakaavan MU-merkintä ei takaa luontoarvojen säilymistä.

Yleiskaavan yleisten määräysten mukaisesti tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava luontodirektiivin liitteen II lajit, liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, uhanalaiset luontotyypit sekä erityisesti suojeltavat lajit sekä selostuksen liitekartta "Arvokkaat luontokohteet".

Hältingträskin ympäristön muuttavaa maankäyttöä edustavat kaavavaraukset

Valittajan mukaan Hältingträskin lammen valuma-alueelle osoitetut asuin-, louhos- ja maankaatopaikkavaraukset ovat ristiriidassa kaavaan sisältyvien

⁷⁹ Vuorovaikutusraportti, s. 62

⁸⁰ Vuorovaikutusraportti, s. 62

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

yleisten suojelumääräysten kanssa ja tulisi olemaan merkittävästi lammen vedenlaatua ja/tai tuuli- ja valaistusolosuhteita muuttava, heikentävä vaikutus. Lammelta on tavattu viitasammakkoa ja sirolampikorentoa, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämien on LSL:n nojalla kielletty. Tätä ei ole otettu huomioon. Kaava ei perustu riittäviin selvityksiin, tutkimuksiin tai vaikutusten arviointiin. Kaavamerkintä tulee kumota.

Toimikunta toteaa, että kaavakartassa on osoitettu 43 hehtaarin kokoinen määräaikainen maa-aineksen otto- ja käsittelyalue Hältinginräsken eteläpuolelle. Maa-ainesten otto- ja käsittelyaluetta koskien on käyty YVA-lain mukainen YVA-menettely, jonka yhteydessä on laadittu ympäristövaikutusten arviointi ja luontoselvitykset.⁸¹ Menettelyssä yhteysviranomaisena toiminut Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että arviointi on tehty asianmukaisesti. Lisäksi toimikunta viittaa jäljempänä kohdassa Valittaja 3 (YVA-lain mukaisuus) lausuttuun.

Massojen käsittely- ja välivarastointialue Hältingbergetin ja Knutersintien välisellä alueella on kaavakartassa merkitty osittain elinkeinotoimintojen/kaupan alueeksi, osittain pientalovaltaiseksi alueeksi ja osittain ulkoilualueeksi. Louhinta ja maamassojen käsittely ratkaistaan maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä.⁸²

Toimikunta toteaa, että oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että luonnonsuojelulain 49.1 §:n tarkoittama suoraan lain nojalla voimassa oleva siinä tarkoitettujen eläinten luonnossa selvästi havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto voi koskea vain verrattain suppeita alueita. Toimikunta viittaa lisäksi luonnonsuojelulain mukaisuuden osalta edellä kohdassa ”MRL:n sisältövaatimusten mukaisuus, rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen” lausuttuun.

Toimikunta katsoo, että yleiskaava perustuu riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin, jotka on tehty kaavatasoon nähden tarkoituksenmukaisella tarkkuudella.

Tulvariskialueet

Valittajan mukaan kaavassa on esitetty merkittävää rakentamista osalle niistä alueista, joille hulevedet kertyvät tietyissä olosuhteissa kuten mm. Westerkullan, Krapuojan ympäristön, Rödje-Fantisin – Lass-Bengtsin, Östersundomin kartanon, Korsnäsin ja Storörsbottenin pelloille. Hulevesiratkaisuja ei kuitenkaan ole esitetty kaava-asiakirjoissa. Tältä osin kaava ei perustu riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin.

Kaava osoittaa uudisrakentamista tulva-alueille Östersundomin kartanon itäpuolelle merkityn virkistysalueen koillis- ja itäreunalle, Östersundomin kappelin

⁸¹ Östersundomin maa-aines-YVA-selostus, s. 74

⁸² Kaavaselostus, s. 55

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

koillispuoliseen maastopainanteeseen, Krapuojan suulle sekä Labbackan pohjoispuolisille alaville viljelysmaille.

Uudisrakentaminen tulva-alueille poikkeaa VAT:n määräyksistä. Poikkeaminen on perusteltava tarveselvityksin. Ei ole tiedossa, että tarveselvityksiä olisi kaavaa varten tehty.

Labbackan pohjoispuoliset viljelysmaat on osoitettu elinkeinotoimintojen alueeksi. Alueen korkeustaso vaihtelee 0,0 metrin ja +1,00 metrin välillä Vuosaa-ren tunneliin johtavan Kehä III länsipuolella ja +1,00 metrin ja +2,00 metrin välillä Kehä III:n itäpuolella. Rakentaminen lähes merenpinnan tasolle vaatii maanpinnan nostamista 4-5 metrillä. Massiivisella maanrakentamisella ja valuma-alueen menetyksellä on vaikutuksia Mustavuoren ja Porvarinlahden Natura-alueiden veden virtauksiin, vesitasapainoon ja luontosuhteisiin. Natura-arviointi (15.12.2016) esittelee rakentamisen vaikutuksia valuma-alueelle vain yleisluontoisesti (s. 28). Vaikutusarviot siitä, miten rakentaminen vaikuttaa Mustavuoren ja Porvarinlahden Natura-alueen luontotyypeihin, joita ovat laajat matalat lahdet, vaihettumissuot ja rantasuot sekä boreaaliset lehdot, puuttuu täysin.

Toimikunta toteaa, että yleiskaava-alueelle on laadittu hulevesien hallinnan yleissuunnitelma⁸³, jossa on arvioitu kaavaluonnoksen toteuttamisen vaikutuksia alueen hydrologiaan. Uudenmaan ELY-keskuksen yleiskaavaehdotuksesta antaman lausunnon mukaan tulva- ja hulevesiasiat on huomioitu kaavatasoon nähden riittävällä tarkkuudella. Östersundomin maa-ainesten käsittelyn ympäristövaikutusten arvioinnissa⁸⁴ on käsitelty myös hankkeen vaikutuksia alueen luonnonympäristöön.

Hulevesien hallinnan yleissuunnitelmaa tulee tarkentaa ja soveltaa jatkosuunnittelussa. Hulevesien johtamisessa ja käsittelyssä varaudutaan käyttämään luonnonmukaisia hallintamenetelmiä. Tarkoituksena on säilyttää vesistöön purkautuvan valunnan määrä ja laatu sekä virtaamien luontainen ajallinen vaihtelu ennallaan maankäytön muutoksista huolimatta. Tarkasteltaessa hallintamenetelmien soveltuvuutta eri alueille on otettava huomioon pinnanmuodot, kaltevuudet ja maaperäolosuhteet sekä suunniteltu maankäyttö. Ratkaisut tehdään tarkemmassa suunnittelussa kunkin osa-alueen erityispiirteet huomioiden.⁸⁵

Yleiskaavassa on annettu yleisiä kaavamääräyksiä hulevesiin liittyen.

⁸³ Östersundomin yleiskaava-alueen hulevesien hallinnan yleissuunnitelma, 2012

⁸⁴ Östersundomin maa-aines-YVA-selostus

⁸⁵ Teknistoloudellinen raportti, s. 13

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Yleiskaava on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen. Yleiskaavan suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on käsitelty selostuksen luvuissa 9.1. ja 9.2.⁸⁶ Uudenmaan ELY-keskuksen yleiskaavaehdotuksesta antaman lausunnon mukaan tulva- ja hulevesiasiat on huomioitu kaavatasoon nähden riittävällä tarkkuudella.⁸⁷

Toimikunta toteaa lisäksi, että yleiskaavasta laadittu tuorein Natura-vaikutusten arviointi on päivätty 5.4.2017. Yhteysviranomaisen Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että arviointi on kohdennettu vaikutusten näkökulmasta oikein arvioinnin kohteena olevien Natura-alueiden suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin. Myös yhteisvaikutuksiin muiden tiedossa olevien hankkeiden ja suunnitelmien kanssa on kiinnitetty arvioinnissa huomioita. ELY lausui myös, että vaikutuksia on kokonaisuutena arvioiden selvitetty tavalla, joka täyttää luonnonsuojelulaissa tarkoitetun asianmukaisuuden vaatimukset.⁸⁸

Östersundomin RKY-alueet sekä maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön alueet

Valittajan mukaan yleiskaava sijoittaa uuden pääkokoojakadun Östersundomin kartanon RKY-alueen luoteisrajalle niin, että RKY-alueen raja on keskellä katua. Kadun molemmin puolin sijoittuvat kerrostalokorttelit ja kaupunkipientalojen alue sijaitsevat RKY-alueella. Kartanon koillis- ja itäpuolelle on osoitettu pientalovaltainen asuinalue, joka on RKY-alueen sisällä. Pääkadun, kerrostalorakentamisen ja muun uudisrakentamisen myötä Östersundomin kartanon miljöö ja maisema-arvot menetetään. Villa Bjökuddenin RKY-alueelle huvilan pohjoispuolelle suunniteltu kerrostalorakentaminen hävittää huvilan sisääntuloväylää kehystävän maisematilan arvot.

Valittajan mukaan kaava-aineistossa ei ole julkaisua, joka tarkastelisi maankäytön muutosten vaikutuksia kulttuuriympäristöön, maisemarakenteeseen tai maisemakuvaan sekä näihin liittyviin arvoihin. Kartalta puuttuvat maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristön alueiden rajaukset. Kaavaselostuksen kulttuuriympäristön suojelu- ja arvokohteet –liitteessä tai muualla kaava-aineistossa ei ole esitetty suojelu- ja arvokohteiden suhdetta uudisrakentamisalueisiin.

Toimikunta toteaa, että kaavakartalla on esitetty kaikki valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet kohdetai aluemerkinällä. Westerkullan kartano on esitetty samalla merkinnällä sen kulttuuriympäristöllisen arvon vuoksi. Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla.

⁸⁶ Kaavaselostus, s. 81, 82

⁸⁷ Vuorovaikutusraportti, s. 37

⁸⁸ ELY:n lausunto yleiskaavan Natura-arvioinnista 2017, s. 3-4

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

RKY-kohteet on asianmukaisesti huomioitu osana yleiskaavoitusta. RKY-kohteita koskeissa toimenpiteissä ja alueen tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus ja ominaispiirteet sekä kuultava museoviranomaisia. RKY-alueiden rajaukset tarkistetaan tarkemman suunnittelun yhteydessä yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.⁸⁹

Yleiskaavan aluerajaukset ovat yleispiirteisiä, ja ne tarkentuvat tarkemmassa suunnittelussa. Yleiskaavamääräys edellyttää huomioimaan rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvokkaat kohteet ja alueet, sekä maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt tarkemmassa suunnittelussa.

Yleiskaavan vaikutuksia kulttuuriympäristöön, maisemarakenteeseen ja maisemakuvaan sekä näihin liittyviin arvoihin on arvioitu vaikutusten arvioinnissa. Arviointi on tehty Helsingin, Vantaan ja Sipoon asiantuntijatyönä. Lisäksi yleiskaava-alueelta on laadittu maisemaselvitys, jossa on annettu maankäytöllisiä suosituksia maisemasuunnittelun näkökulmasta. Maisemavaikutuksia tullaan selvittämään tarkemmin tarkemman suunnittelun yhteydessä.⁹⁰

Yleiskaava perustuu selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin, jotka on tehty kaavatasoon nähden tarkoituksenmukaisella tarkkuudella.

Metsäisten viheralueiden ja ekologisten yhteyksien kaavamääräykset

Valittajan mukaan osalle kaavassa V-alkuisella kaavamerkinnällä osoitetuista metsäisistä viheralueista annettu kaavamääräys mahdollistaa näiden alueiden muuttamisen mm. urheilukentiksi, viljelypalstoiksi tai rakennetuiksi puistoiksi. Siten kaavamääräys ei turvaa näiden alueiden luontoarvojen säilymistä eikä niiden kykyä toimia metsäekologisina yhteyksinä.

Toimikunta toteaa, että yleiskaavassa viher- ja virkistysalueet on jaettu eri kategorioihin, joita kaikkia koskee kaavamääräys, jonka mukaan tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvot ja ekologist yhteydet. Lisäksi tärkeimmät ekologist yhteydet on osoitettu erillisellä kaavamerkinnällä. Eri toimintojen sijoittuminen ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa. Kaikille viher- ja virkistysalueille ei ole mahdollista sijoittaa urheilukenttiä, viljelypalstoja tai rakennettua puistoa.

Toimikunta katsoo, että suunnittelussa on otettu huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattu arvojen säilyminen. Kun otetaan huomioon, että yleiskaavalla ei ole ratkaistu sen mahdollistaman rakentamisen tarkempaa laatua tai sijoittelua, yleiskaavarakaisun vaikutuksia on voitu riittävässä määrin arvioida kaavaa laadittaessa käytettävissä olleiden selvitysten pohjalta. Erityiset luontoarvot on selvitetty riittävästi, kun otetaan huomioon yleiskaavan yleispiirteisyys ja se, että luontoarvot tulee ottaa huomioon tarkemmassa suunnittelussa.

⁸⁹ Kaavaselostus, s. 44

⁹⁰ Vuorovaikutusraportti, s. 40

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Toimikunta katsoo, että yleiskaava täyttää maankäyttö- ja rakennuslain arviointin, tutkimuksille ja selvityksille asettamat vaatimukset. Yleiskaava ei ole ristiriidassa lainsäädännön, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden eikä maakuntakaavan kanssa.

Liitekartoilla kumottavaksi esitetyt kohteet

Viitaten valituksen liitekartoilla esitettyihin luontoarvoihin, toimikunta toteaa yleisesti kaikkia kumottavaksi esitettyjä kohteita koskien, että yleiskaava perustuu yleiskaavatasolla laadittuihin riittäviin selvityksiin. Yleiskaavan merkinnät ovat yleispiirteisiä ja niitä tarkennetaan tarkemmassa suunnittelussa. Aluevaraukset osoittavat alueen pääkäyttötarkoituksen ja niiden sisällä on mahdollista säilyttää arvokkaita luontokohteita. Yleiskaavan yleisten määräysten mukaisesti tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava luontodirektiivin liitteen II lajit, liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, uhanalaiset luontotyypit sekä erityisesti suojeltavat lajit sekä selostuksen liitekartta ”Arvokkaat luontokohteet”.

Kumottavaksi vaaditaan seuraavia kaavavarauksia, Liite 1:
(numerot viittaavat liitekartoilla esitettyihin kohdenumeroihin)

2. Valittajan mukaan alue jolla Sipoonkorven ja Mustavuoren Natura-alueiden välinen metsäekologinen yhteys todellisuudessa kulkee, ja joka sisältää mm. Vantaan lainvoimaisen yleiskaavan suojeluvarauksen (Länsimetsä 1,9 ha) sekä siihen eteläpuolelta liittyvän luo-alueen (Länsimetsän laajennus, 5 ha, arvokasta kääpäaluetta) on kaavassa osoitettu rakentamisalueeksi. Aluevaraus tulee kumota.

Toimikunta viittaa edellä Valittaja 2:n valituksen kohdalla lausuttuun. Sipoonkorven ja Mustavuoren välistä ekologista yhteyttä on käsitelty selostuksen luvussa 4.6.7 ekologinen yhteys ja ekologisen yhteyden kehitettävä osa.⁹¹

Toimikunta toteaa, että Vantaan voimassa olevaan yleiskaavaan merkityn suojelualuevarauksen alueesta ei ole tehty luonnonsuojelulain mukaista rauhoitus päätöstä. Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa alue osoitetaan rakentamisalueeksi osana laajempaa kokonaisratkaisua, joka on pitkällä aikavälillä perusteltu kaupunkirakenteen, virkistyskäytön ja ekologisten yhteyksien kannalta.⁹² ELY-keskus ei ole vastustanut kaavaratkaisua lausunnossaan muutetusta yleiskaavaehdotuksesta.⁹³ Myöskään nähtävillä olevassa Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksessa valituksessa tarkoitettua suojeluvarausta ei ole, ja Länsimetsän alue on merkitty rakentamisalueeksi.

⁹¹ Kaavaselostus, s. 42

⁹² Kaavaselostus, s. 42

⁹³ Vuorovaikutusraportti, s. 13

Kääpäalueet on huomioitu kaavan valmistelussa ja luontovaikutusten arvioinnissa (Sito Oy & Enviro Oy 2017). Tunnetuista arvokkaista kääpäkohteista, jotka sijoittuvat METSO-kohteille, jää rakentamisalueille kokonaisuudessaan Vantaan Länsimetsän kääpäalue. Landbon kääpäalue sijoittuu pääosin viheralueille, ja muut tunnetut kääpäalueet sijoittuvat kokonaisuudessaan viheralueille tai kaavan selvitysalueelle.⁹⁴

3. ja 4. Valittajan mukaan luonnonsuojelullisesti erittäin arvokkaita metsäaluetta (puronvarsilehtoja, runsaslahopuustoisia metsiä), jotka on esitetty kaavassa virkistysaluemerkinnällä, joka sallii niiden muuttamisen viljelypalsta-alueiksi, urheilualueiksi ja puistoiksi. Kohde 4 on myös valtaosiltaan lainvoimaisen maakuntakaavan SL-varausta. Aluevaraukset tulee kumota.

Toimikunta toteaa, että kaikkia viher- ja virkistysalueita koskeva kaavamääräys edellyttää, että tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon mm. luonnon arvot ja ekologiset yhteydet.

Maakuntakaavan suojelualuevarauksen alueesta ei ole tehty luonnonsuojelulain mukaista rauhoituspäätöstä.

3. kohdan osalta toimikunta toteaa, että kaavamääräys edellyttää purojen ja norojen uomien ja purkukohtien säilyttämisen nykyisellään tai niin, että tärkeiden luontokohteiden suojelulliset tavoitteet huomioidaan.

4. kohdan osalta toimikunta toteaa, että kohde on merkitty kaavassa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeäksi ekologiseksi yhteydeksi. Alueen hoidossa, käytössä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon metsälajiston liikkumisen kannalta tärkeiden yhteyksien säilyminen.

5. Valittajan mukaan yleiskaavassa on esitetty rakennettavaksi Länsimäen itä- ja koillispuoliseen tärkeään metsäiseen virkistysaluekokonaisuuteen kuuluva Vantaan Långmossenin alue. Alueella on säilynyt merkittäviä metsä- ja suoluonnon suojeluarvoja, joiden olemassaolo on todettu myös tuoreessa alueelle laaditussa kaupungin metsänhoitosuunnitelmassa. Alueen luonnonsuojelubiologista arvoa lisää olennaisesti alueen kytkeytyminen etelässä Vantaan yleiskaavan isoon luo-alueeseen (Myllymäki, 22 ha) sekä etelämpänä Mustavuoren Natura-alueeseen. Taajamavaraus tulee kumota koko siltä Långmossenin alueelta, joka on Vantaan lainvoimaisessa yleiskaavassa.

Toimikunta toteaa, että Vantaan Långmossenin alueen rakentamisesta raitiotielinjan läheisenä alueena saatavat yhteiskunnalliset hyödyt on yleiskaavatyön kokonaisharkinnassa arvioitu isommiksi kuin alueella olevat luontoarvot, joita ei ole esitetty suojeltaviksi voimassa olevissa kaavoissa eikä yleiskaavan taustaselvityksissä. Myös Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksessa on lin-

⁹⁴ Vuorovaikutusraportti, s. 34

jattu raitiotie kyseisen alueen välittömästä läheisyydestä ja alue on kaavaluonnoksessa esitetty raitiotiehen tukeutuvana tiiviin asuntorakentamisen maankäytön alueena.

Toimikunta viittaa edellä Valittaja 2:n valituksen johdosta lausuttuun (ekologiset yhteydet, Långmossen).

7. Valittajan mukaan työpaikka-aluevarauksen pohjoispuolisko sijoittuu erittäin edustavien Sipoonkorven suojelun kannalta erittäin tärkeiden kalliometsien ja kalliometsäkangasmetsä -mosaiikkien sekä luonnontilaisten korpisoiden ja Storträskin luonnontilaisen laskupuron päälle. Alueella on myös luonnonsuojelulain erityisesti suojeltavan lahopuulosammalen merkittävä ydinalue ja sen lahopuustoiset kallio-, kangas- ja korpimetsät tekevät siitä hyvin potentiaalisen vaateliaan lahopuulajiston tärkeän elinalueen. Varaus tulee kumota vähintään liitekartalla rajatun alueen sekä tievarauksen osalta.

Lahokaviosammalen esiintymisestä kaava-alueella saatiin uutta tietoa loppuvuodesta 2017 ja vuonna 2018 tehdyissä inventoinneissa. Lahokaviosammal selvityksen ja ELY-keskuksen kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta on täydennetty yleiskaavan luontovaikutusten arviointia ja lisätty lahopuulosammal esiintymät kaavaselostuksen liitekartalle. Lisäksi yleiskaavan yleisiä määräyksiä on täydennetty siten, että tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava myös erityisesti suojeltavat lajit.⁹⁵ Selvityksiä yleiskaava-alueella tullaan jatkamaan tarkemman suunnittelun yhteydessä. Etenkin rakentamisalueilla sijaitsevista kohteista tulee laatia tarkemmat selvitykset, joiden yhteydessä määritellään lajille riittävä elinympäristörajaus.

Uhanalaiset luontotyypit ja direktiivilajien, kuten lahopuulosammalen, esiintymät ovat pienialaisia kohteita, jotka on tarkoituksenmukaista ottaa huomioon yleiskaavaa tarkemmassa suunnittelussa sitä mukaa, kun niistä saadaan selvitystietoa. Lahokaviosammalen tiedossa olevat esiintymispaikat on lisätty yleiskaavaselostuksen liitteeseen ”Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja kohteet”.⁹⁶

8.-9. Valittajan mukaan kohteet ovat tärkeän maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen kriteerit täyttävään luontoarvokeskittymään kuuluvia luonnontilaisen kaltaisia vanhoja metsiä. Rakentamisen mahdollistava kaavamerkintä tulee kumota.

Toimikunta viittaa kohdan ”Liitekartoilla kumottavaksi esitetyt kohteet” alussa yleisesti kaikkia kumottavaksi esitettyjä kohteita koskien lausuttuun.

10. Valittajan mukaan kohde on Dammeninpuron purolaaksoa suojaavia, luonnonsuojelullisesti arvokkaita metsiä. Rakentamisen mahdollistava kaavamerkintä tulee kumota.

⁹⁵ Vuorovaikutusraportti, s. 28

⁹⁶ Vuorovaikutusraportti, s. 14

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Toimikunta toteaa, että yleiskaavan yleisten määräysten mukaan tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava purojen ja norojen uomien ja purkukohdientien säilyttäminen nykyisellään tai niin, että tärkeiden luontokohteiden suojeolliset tavoitteet huomioidaan.

11. Valittajan mukaan kohde on luonnontilaisen kaltaista vanhaa metsää. Rakentamisen mahdollistava kaavamerkintä tulee kumota.

Toimikunta viittaa kohdan ”Liitekartoilla kumottavaksi esitetyt kohteet” alussa yleisesti kaikkia kumottavaksi esitettyjä kohteita koskien lausuttuun.

12. Valittajan mukaan taajamavarauksen koillisosa sijoittuu edustavien, Siipoonkorven suojeeluarvojen kannalta erittäin tärkeiden luonnontilaisen kaltaisten vanhapuustoisten kalliometsien, runsaslahopuustoisten tuoreen kankaan kuusikoiden, luonnontilaisen kaltaisten havusekametsien ja korpisoiden päälle. Lisäksi osa tästä alueesta sijoittuu vedenvaihtuvuudeltaan heikon Hältingträsk-lammen valuma-alueelle, ja sen rakentaminen uhkaksi lammen veden laatua sen myötä lammelle tavattua, luonnonsuojelulain nojalla suojeltua EU-direktiivilajistoa. Varauksen koillisosa on jo nykyisin erittäin suosittua virkistysaluetta. Varaus tulee kumota.

Toimikunta viittaa kohdan ”Liitekartoilla kumottavaksi esitetyt kohteet” alussa yleisesti kaikkia kumottavaksi esitettyjä kohteita koskien lausuttuun.

13. Valittajan mukaan maantasaus- ja rakentamisaluevaraus on sijoitettu luonnonsuojelullisesti arvokkaan purolaaksoon ja sen rinteille sijoittuvan lehtoalueen päälle. Varaus tulee kumota.

Toimikunta viittaa jäljempänä kohdassa Valittaja 3 lausuttuun.

14. Valittajan mukaan yleiskaavassa on osoitettu louhinta-alue ja ylijäämämaiden sijoituspaikka Hältingträsk-lammen kupeeseen, mikä uhkaa veden laatua ja lammella esiintyvää, luonnonsuojelulain suojaamaa EU-direktiivilajistoa ja lampea ympäröiviä, erittäin edustavia luonnontilaisen kaltaisia kallio- ja kangasmetsiä sekä tärkeän metsäekologisen yhteyden toimivuutta. Varaus tulee kumota.

Toimikunta toteaa, että maa-ainesten otto- ja käsittelyaluetta koskien on käyty YVA-lain mukainen YVA-menettely, jonka yhteydessä on laadittu ympäristövaikutusten arviointi ja luontoselvitykset.⁹⁷ Menettelyssä yhteysviranomaisena toiminut Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että arviointi on tehty asianmukaisesti. Lisäksi toimikunta viittaa jäljempänä kohdassa Valittaja 3 (YVA-lain mukaisuus) lausuttuun.

⁹⁷ Östersundomin maa-aines-YVA-selostus, s. 74

15. Valittajan mukaan kohden on luonnonsuojelullisesti erittäin arvokas metsäalue (Puronvarsilehto, runsaslahopuustoista metsää) joka on esitetty yleiskaavassa virkistysaluemerkinnällä, joka sallii sen muuttamisen viljelypalsta-alueiksi, urheilualueiksi ja puistoiksi, mikä tuhoaisi sen luonnonarvot. MALU-kohde. Alue ulottuu idässä myös hieman rakentamisvarauksen alueelle. Molemmat varaukset tulee kumota siltä osin kuin ne ovat päällekkäisiä arvokkaan luontokohteen kanssa.

Toimikunta toteaa, että kohde sijaitsee yleiskaavan virkistysalueella. Viher- ja virkistysalueita, -yhteyksiä ja -kohteita koskevassa yleismääräyksessä todetaan, että tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon mm. luonnon arvot ja ekologiset yhteydet.

Maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet ym. arvokkaat luontokohteet on huomioitu yleiskaavan valmistelussa ja luontovaikutusten arvioinnissa. Itä-Uudenmaan maakunnallisesti arvokkaat luonnonympäristöt (MALU) -selvitys on yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnin lähtöaineistoa. Selvitys koskee yleiskaavan osalta vain Sipoon aluetta. Selvitys on tehty maakuntakaavoituksen tarpeisiin ja siinä esitetyt aluerajaukset ovat hyvin yleispiirteisiä.⁹⁸

16. Valittajan mukaan kohde on luonnonsuojelullisesti erittäin arvokas metsäalue (tervaleppävaltaista puronvarsilehto, lehtokorpea ja tervaleppäluhtaa), joka on esitetty yleiskaavassa virkistysaluemerkinnällä, joka sallii sen muuttamisen viljelypalsta-alueiksi, urheilualueiksi ja puistoiksi, mikä tuhoaisi sen luonnonarvot. Varaus tulee kumota.

Toimikunta toteaa, että viher- ja virkistysalueita, -yhteyksiä ja -kohteita koskevassa yleismääräyksessä todetaan, että tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon mm. luonnon arvot ja ekologiset yhteydet.

17. Valittajan mukaan Suomen merkittävimpiin kuuluvan metsälehmusesiintymän sisältävä jalopuumetsäalue (täyttää LSL 29 §:n mukaisen jalopuumetsän kriteerit) on merkitty yleiskaavassa rakentamisalueeksi. Rakentamisen salliva kaavamerkintä tulee kumota.

Toimikunta toteaa, että luonnonsuojelulain 29 §:n perusteella suojeltuja jalopuumetsiä tai -metsiköitä on kaava-alueella neljä, ja ne on merkitty suojelualueeksi (s-1). Jalopuumetsät ja -metsiköt ovat luontaisesti syntyneitä ja merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvia.⁹⁹

Yleiskaavan yleisten määräysten mukaisesti tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava luontodirektiivin liitteen II lajit, liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, uhanalaiset luontotyypit sekä erityisesti suojeltavat lajit sekä selostuksen liitekartta "Arvokkaat luontokohteet".

⁹⁸ Vuorovaikutusraportti, s. 33

⁹⁹ Kaavaselostus, s. 44

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

18. Valittajan mukaan maakunnallisesti arvokkaita vanhoja, luonnontilaisen kaltaisia topografialtaan jyrkkäpiirteisiä metsiä sekä tervaleppävaltaista lehtoa on esitetty kaavassa rakentamisalueina. Kohde on osa suojelualueita kokonaisuutta. Rakentamisen salliva kaavamerkintä tulee kumota.

Toimikunta viittaa kohdan ”Liitekartoilla kumottavaksi esitetyt kohteet” alussa yleisesti kaikkia kumottavaksi esitettyjä kohteita koskien lausuttuun.

20. Valittajan mukaan kaavan asuinaluevaraus tulee kumota siltä osin kuin se lounaispuoliskossaan ulottuu maakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltujen vanhojen metsien päälle.

Toimikunta viittaa kohdan ”Liitekartoilla kumottavaksi esitetyt kohteet” alussa yleisesti kaikkia kumottavaksi esitettyjä kohteita koskien lausuttuun.

21. Valittajan mukaan kaavassa rakentamisalueeksi esitetyllä alueella on mm. rauhoitettu hiidenkirnu. Varaus tulee kumota.

Toimikunta toteaa, että geologiset arvokohteet ovat tiedossa ja ne huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa. Yleiskaavaselostuksen liitekartalla ”Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja kohteet” on esitetty yleiskaava-alueella esiintyvät rauhoitetut geologiset kohteet. Karhusaaren hiidenkirnut on esitetty liitekartalla luonnonmuistomerkkinä.¹⁰⁰

22. Valittajan mukaan yleiskaavassa liikennealueeksi esitetty Karhusaaren Kasabergetin lounaisosa kuuluu samaan luonnonsuojelullisesti arvokkaaseen metsäkokonaisuuteen Kasabergetin lakialueen kanssa. Kaavamerkintä tulee kumota.

Toimikunta viittaa kohdan ”Liitekartoilla kumottavaksi esitetyt kohteet” alussa yleisesti kaikkia kumottavaksi esitettyjä kohteita koskien lausuttuun.

23. Valittajan mukaan yleiskaavassa hautausmaa-alueeksi esitetty Prästholmen on huomattavalta osin tulva-alueita, ja muilta osin kallioista, joten se ei sovellu hautausmaa-alueeksi. Varaus tulee kumota.

Toimikunta toteaa, että hautausmaa-alueella on tarvetta erityyppisille toiminoille, ja edellytykset toimintaan Prästholmenissa selvitetään tarkemmassa suunnittelussa.

24. Valittajan mukaan Storörsbottnetin rantalehtoja on kaavassa esitetty vesialueena ja rakennusalueena. Molemmat varaukset tulee kumota siltä osin kuin ne ulottuvat em. rantalehtojen päälle.

Toimikunta viittaa kohdan ”Liitekartoilla kumottavaksi esitetyt kohteet” alussa yleisesti kaikkia kumottavaksi esitettyjä kohteita koskien lausuttuun.

¹⁰⁰ Vuorovaikutusraportti, s. 33

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

25. Valittajan mukaan Östersundomin ja Helsingin kantakaupungin välinen pääkatu on kaavassa osoitettu nykyiselle paikalleen Mustavuoren Natura-alueen kahden osan väliseen kapeikkoon, yhdessä pikaraitiotien, seudullisen pyöräilyreitit ja vesihuoltolinjan kanssa. Kyseisessä paikassa ei ole Natura-aluetta vahingoittamatta tilaa nykyistä 2-kaistaista tietä leveämmälle kadulle, ainakaan jos siihen pitää mahtua autojen lisäksi myös muita liikennemuotoja. Tämän vuoksi kaavoittajan olisi ollut syytä selvittää autoliikenteen kadun siirtämistä uudelle linjaukselle. Kaavamerkintöjen mukaisten liikenneväylien vaikutusta Natura-alueeseen ei ole lainkaan selvitetty. Joko autoliikenteen tai pikaraitiotien varaus tulee tältä osin kumota.

Toimikunta toteaa, että yleiskaavaehdotuksesta tehdyn Natura-arvioinnin mukaan kaavaehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura-alueisiin. Yleiskaavan merkinnät ovat tarkkuudeltaan yleispiirteisiä. Ratkaisut tutkitaan tarkemmin yleiskaavaa tarkemmassa suunnittelussa, jolloin myös tarkastellaan vaihtoehtoja ja selvitetään vaikutukset tarkemmin.

27. Valittajan mukaan kaavassa on esitetty seudulliselle rantaraitille linjaus Talosaaren niemen itäosan ranta-alueelle. Kyseinen alue on luonnontilaisen kaltaista rantametsää, joka toimii mm. valkoselkätikan ruokailualueena. Rantaraitin rakentaminen alueelle edellyttäisi runsaasti puiden kaatamista mikä vaurioittaisi vakavasti kohteen luontoarvoja. Rantaraitin linjaus Talosaaren itäosan ranta-alueelta tulee kumota. Raitti on mahdollista vetää pienemmin luontovaurioin suoraan Karhusaaren – Talosaaren välille kaavassa esitetyltä sillalta Talosaaren niemen poikki ja edelleen Talosaaren tilalle.

Toimikunta toteaa, että Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa Talosaari on osoitettu selvitysalueeksi, jonka tarkempi maankäyttö ratkaistaan yleiskaavaa tarkemmassa suunnittelussa. Selvitysaluemerkintä säilyttää alueen ennallaan ja turvaa nykyisten virkistys- ja luontoarvojen säilymisen. Toimikunta viittaa Uudenmaan ELY-keskuksen valituksesta lausuttuun, kohta ”selvitysalue”.¹⁰¹

Seudullisen rantaraitin suunnittelu tarkentuu tarkemmassa suunnittelussa, jolloin kaavamääräyksen mukaan tulee ottaa huomioon mm. luonnon arvot sekä suojelutarpeet. Myös kaikkia viher- ja virkistysalueita koskeva kaavamääräys edellyttää ottamaan huomioon luonnon arvot.

Luontovaikutusten arvioinnissa vaikutukset valkoselkätikkaan on arvioitu vähäisiksi.¹⁰²

¹⁰¹ Vuorovaikutusraportti, s. 52

¹⁰² Luontovaikutusten arviointi, s.34

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Valittaja 3

Valittajat vaativat päätöksen kumoamista seuraavien merkintöjen osalta: eo-1: Maa-aineksen otto- ja käsittelyalue, et-1: Esirakentamisalue, et-2: Jätevedenpuhdistamo.

Et-1 –merkinnällä merkitty esirakentamisalueesta johtuvien ympäristövaikutusten takia esirakentamisalueesta tulee tehdä YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi ennen sen merkitsemistä yleiskaavaan. Alue sijoittuu Sakarinmäen koulukeskuksen välittömään läheisyyteen. Haittavaikutukset terveyteen ja elinoloihin saattaisivat olla merkittäviä. Maisemavaikutukset olisivat merkittäviä kielteisiä.

Et-2 –merkinnällä merkitty jätevedenkäsittelylaitoksesta johtuvien ympäristövaikutusten takia esirakentamisalueesta tulee tehdä YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi ennen sen merkitsemistä yleiskaavaan. Alue sijoittuu Landbon omakotitaloalueen välittömään läheisyyteen. Haittavaikutukset elinoloihin saattaisivat olla merkittäviä. Maisemavaikutukset saattaisivat olla merkittäviä kielteisiä.

Eo-1 –merkinnällä merkityn maa-aineksen otto- ja käsittelyalueen kohdalla elinkeinotoiminnan alue ja KM-alueen liikenne- ja varikkotoiminnot eivät sovellettu asuinalueiden välittömään läheisyyteen sijoitettavaksi haitallisten ympäristövaikutusten vuoksi.

Maakaatopaikka-alue on mm. YVA-lain, MRL:n, YSL:n, terveydensuojelulain, maa-aineslain, vesilain, LSL:n, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen.

Maakaatopaikka-alue on alueella voimassa olevan maakuntakaavan mukaan retkeilyaluetta, eo-1 –merkintä on maakuntakaavan vastainen.

Maakaatopaikka-alue on YVA-lain vastainen. YVA-lain mukainen terveysvaikutusten arviointi (2 §) puuttuu.

Maakaatopaikka on MRL 1 §:n, 5 §:n, 9 §:n ja 39 §:n vastainen.

Maakaatopaikka on LSL vastainen. Alueelta löytyy luonnonsuojelulla suojeltu luontotyyppi Hältingbergetin jalopuumetsikkö selvitysalueen itäpuolella. Se kuuluu luonnonsuojelulaissa mainittuun suojeltuun luontotyyppiin luontaisesti syntyneet jalopuumetsiköt. (Östersundomin maa-aines-YVA, kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, Helsingin kaupunki, Suominen, Erävuori).

Maa-aineshankkeen välilliset vaikutukset Hältingträskiin aiheuttaisivat Hältingträskin pilaantumisen ja hävittäisivät erityisesti suojellun lajin, eteläntytönkorennon esiintymisalueen. Tämä tekee maa-aineshankkeesta ja eo-1 –merkinnästä LSL:n vastaisen. Yleiskaava tulee valituksenalaisten aluevarausten osalta kumota.

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Maakaatopaikka on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen. Yleiskaavassa ja taustatyönä valmistelluissa materiaaleissa ei ole kiinnitetty erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen, eikä ole jätetty haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille riittävän suuria etäisyyksiä ilmanlaatu-, melu- ja värinävaikutusten osalta. Ohjearvojen ylittymiset tulisi ottaa huomioon arvioitaessa riittävän suuria etäisyyksiä. Yleiskaava tulee kumota alueidenkäyttötavoitteiden vastaisena.

Maakaatopaikka on YSL 11 §:n 145 §:n 42 §:n vastainen.

Maakaatopaikka on terveydensuojelulain vastainen.

Maakaatopaikka on maa-aineslain vastainen.

Maakaatopaikka on vesilain vastainen.

Yleiskaavan selvitystyö ”Vaikutusten arviointi, Östersundomin yhteinen yleiskaava 19.6.2018” on puutteellinen ja harhaanjohtava.

Perustelut valituksen hylkäämiselle

Esirakentamisalue (et-1)

Toimikunta toteaa, että kaavan toteuttaminen edellyttää suuria maarakennus- töitä johtuen alueen topografiasta ja maaperän kantavuuden vaihtelusta. Kallioita joudutaan louhimaan ja pehmeikköjä esirakentamaan. Kallioisilla alueilla rakentaminen vaatii siltojen rakentamista, louhintaa ja tasausta. Yleiskaavassa on osoitettu esirakentamisalue (et-1) Sakarinmäen itäpuolella, missä sallitaan maanpinnan korkeusaseman muuttaminen osana lopullisen käytön edellyttämää esirakentamista. Kyseinen alue on pääosin jyrkkäpiirteistä kallioaluetta, mihin toimivan kortteli- ja katurakenteen toteuttaminen ilman alueen maanpinnan korkeusaseman muutoksia on haasteellista. Kaavamääräyksellä pyritään helpottamaan alueen tarkempaa suunnittelua sekä vähentämään haitallisia, lähinnä louhinnasta johtuvia ympäristövaikutuksia, alueen varsinaisen toteuttamisen yhteydessä.¹⁰³

YVA-lain mukaisen ympäristövaikutusten arvioinnin ei tarvitse olla tehtynä ennen varauksen merkitsemistä yleiskaavaan. Mahdollisen YVA:n tarve on selvitettävä ennen hankkeeseen ryhtymistä.

Jätevedenpuhdistamo (et-2)

¹⁰³ Vaikutusten arviointi, s. 56

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Toimikunta toteaa, että jätevedenpuhdistamolle on varattu kaksi vaihtoehtoisia paikkaa Porvoonväylän molemmin puolin. Jätevedenpuhdistamo on suunniteltu kallion sisään rakennettavana, joten maanpäälliset rakenteet ovat vähäisempiä, tosin puhdistamoon liittyvä piippu saattaa erottua maisemakuvassa pitkällekin.¹⁰⁴ Puhdistamon sijainti ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa vaikutusarviointien ja teknistaloudellisten selvitysten perusteella. Kaavamääräyksen mukaan merkittävät ympäristöhäiriöt on estettävä teknisin ratkaisuin ja/tai osoittamalla riittävät suoja-alueet.

Mahdollisen YVA:n ei tarvitse olla tehtynä ennen varauksen merkitsemistä yleiskaavaan.

Maa-aineksen otto- ja käsittelyalue (eo-1)

Toimikunta toteaa, että alueen massataloudesta on laadittu massojenhallinta-ohjelma (Sito Oy, 20.10.2012), jonka tarkoituksena on määrittää Östersundomin yhteisen yleiskaava-alueen rakentamisessa syntyvien ja tarvittavien uusiutumattomien luonnonvarojen (maa- ja kiviainesmateriaalien) määrää ja niiden alueellista jakautumista. Lisäksi tavoitteena on määrittää ja ehdottaa tarvittavat toimenpiteet luonnonvarojen käytön omavaraisuuden saavuttamiseksi. Massojen hallinnan ohjelmointi on jatkuva prosessi, joka täydentyy ja tarkentuu kaavoituksen, suunnittelun ja toteutusajataulun tarkentuessa. Sen tavoitteena on ekotehokas materiaalikierto ja alueellinen omavaraisuus.¹⁰⁵

Yleiskaavassa on osoitettu sijoituspaikka määräaikaiselle maa-aineksen otto- ja käsittelyalueelle (Hältingberget) (eo-1). kaavamääräyksen mukaan alue on tarkoitettu maamassojen määräaikaiseen ottoon ja puhtaiden maamassojen käsittelyyn, varastointiin sekä loppusijoitukseen. Merkittävät ympäristöhäiriöt on estettävä teknisin ratkaisuin ja/tai osoittamalla riittävät suoja-alueet. Massojen käsittely- ja välivarastointialueen loppukäyttö on kaavakartassa merkitty osittain elinkeinotoimintojen/kaupan alueeksi, osittain pientalovaltaiseksi alueeksi ja osittain ulkoilualueeksi.

Alueen valinta perustuu Östersundomin maa-ainesten käsittelyn ympäristövaikutusten arviointiin sekä vaihtoehtojen teknistaloudelliseen tarkasteluun.¹⁰⁶ Louhinta ja maamassojen käsittely ratkaistaan maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä.¹⁰⁷

Maakuntakaavan mukaisuus

¹⁰⁴ Vaikutusten arviointi, s. 56

¹⁰⁵ Kaavaselostus, s. 92

¹⁰⁶ Kaavaselostus, s. 54-55

¹⁰⁷ Kaavaselostus, s. 55

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Toimikunta viittaa edellä ELY-keskuksen kohdalla (Yleiskaavan sopeutuminen voimassa olevan maakuntakaavan kokonaisuuteen) lausuttuun sekä luonnon-suojeluliiton kohdalla lausuttuun (Suhde maakuntakaavaan) ja toteaa lisäksi, että Uusimaa-kaava 2050:n ehdotus on tulossa lausunnolle. Siinä maa-aineksen otto- ja käsittelyalue on esitetty. Hyväksytyssä Östersundomin maakunta-kaavassa alueelle on osoitettu ylijäämämaiden loppusijoitukseen varattu alue.

YVA-lain mukaisuus

Alueen valinta perustuu Östersundomin maa-ainesten käsittelyn ympäristövaikutusten arviointiin (Sito Oy 2016) sekä vaihtoehtojen teknistaloudelliseen tarkasteluun (HKR 2016).

Uudenmaan ELY-keskus on yhteysviranomaisen antanut YVA-selostuksesta lausunnon, jonka mukaan YVA on asianmukaisesti tehty. ELY-keskus toteaa lausunnossaan seuraavaa: ”YVA:ssa arvioitiin kolmen sijoitusvaihtoehdon ja nollavaihtoehdon vaikutukset. YVA-arvioinnissa kokonaisvaikutuksiltaan haitallisimmat vaihtoehdot on hylätty ja kaavaehdotuksessa on aluevarauksena esitetty YVA-menettelyssä parhaaksi arvioitu kaava-alueella sijaitsevista sijoitusvaihtoehdoista. YVA-arvioinnin mukaan nyt valitullakin sijoitusvaihtoehdolla on pitkäaikaisia haitallisia vaikutuksia nykyisille ja tuleville asukkaille sekä luonnonarvoille. Näitä vaikutuksia tulee jatkosuunnittelussa edelleen lieventää. Kaavaselostusta on syytä täydentää YVA-arvioinnin tuloksilla ja valitun vaihtoehdon perusteluilla. Selostuksessa on kerrottava, miten arvioinnissa esiin tulleita haitallisia vaikutuksia aiotaan vähentää tai poistaa.”¹⁰⁸

Kaavaselostusta täydennettiin ja kaavamääräystä tarkistettiin lausunnossa esitetyn mukaan ennen muutetun kaavaehdotuksen asettamista nähtäville. Vaihtoehdon valinta -selvityksessä päädyttiin Hältingbergetin vaihtoehtoon seuraavin perustein:

- Uudenmaan ELY-keskuksen mukaan vaihtoehto on kokonaisvaikutusten osalta vähiten haitallinen hankevaihtoehto
- ei erityisiä aikataulu- ja kustannusriskejä
- vähäisimmät meluvaikutukset
- sopii maankäytön suunnitelmiin
- sijaitsee moottoritien varressa
- sijaitsee kauimpana Sipoonkorven kansallispuistosta
- suojaa lopputilanteessa pohjoispuolista virkistysaluetta moottoritien melulta.¹⁰⁹

Hältingbergetin maa-aineshankkeen haitallisia vaikutuksia on estettävä tai lievennettävä seuraavin toimenpitein:¹¹⁰

- Toiminta hankealueella toteutetaan siten, että haitallisia aineita ei päädy maahan.

¹⁰⁸ Vuorovaikutusraportti, s. 52-53

¹⁰⁹ Vuorovaikutusraportti, s. 52-53

¹¹⁰ Kaavaselostus, s. 55

- Hankealueella muodostuvien hulevesien haitallisia vaikutuksia vähennetään hulevesien hallitulla keräämisellä, viivyttämällä, johtamisella ja käsittelyllä.
- Hankealueen läheisyydessä sijaitsevien kiinteistöjen talousveden saanti turvataan.
- Liikenneturvallisuutta lisätään liikennevaloilla ja kaistajärjestelyillä sekä varmistamalla risteyskiin hyvä näkyminen. Liikenneturvallisuuksien tulee jatkosuunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota etenkin koulujen ja muiden herkkien kohteiden läheisyydessä.
- Linnustoon kohdistuvia haitallisia vaikutuksia voidaan lieventää ajoittamalla rakennustoimet pesimäajan ulkopuolelle.
- Meluhaittoja, tärinää ja pölyn leviämistä torjutaan tehokkailla torjuntakeinoilla, jotta muutokset ympäristössä olisivat mahdollisimman maltillisia.
- Toimintojen aiheuttamia melu-, tärinä- ja pölyvaikutuksia sekä pinta- ja pohjavesivaikutuksia seurataan mittauksilla.
- Maa-ainesten käsittelytoiminta suunnitellaan ja vaiheistetaan siten, että haitalliset vaikutukset minimoidaan.
- Hankkeen etenemisestä ja sen vaikutuksista tiedotetaan tehokkaasti.
- Jatkosuunnittelussa huomioidaan Östersundomin alueen rakentumisesta aiheutuvat yhteisvaikutukset.

Östersundomin maa-ainesten käsittelyn ympäristövaikutusten arvioinnissa on todettu, että tarvitaan keskitetty otto- ja käsittelyalue. Moottoritien varren alueiden käyttöä osana Östersundomin maa-ainesten hallintaa tullaan tarkastelemaan tarkemman suunnittelun yhteydessä. YVA:ssa on käsitelty myös hankkeen vaikutuksia alueen luonnonympäristöön.¹¹¹

MRL 1 §:n, 5 §:n 9 §:n ja 39 §:n säännösten mukaisuus

MRL:n tavoitesäännökset (1 § ja 5 §) on kirjoitettu lakiin tavoitteellisiksi ei siis velvoittavan oikeusnormin muotoon. Yleiskaava kuitenkin täyttää myös MRL tavoitesäännösten vaatimukset. Kaavalla on luotu edellytykset muun muassa hyvälle elinympäristölle ja edistetty muun muassa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä.

Yleiskaava perustuu lain edellyttämiin kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Yleiskaavan valmistelun yhteydessä laadittujen tutkimusten, selvitysten ja käytetyn lähdemateriaalin osalta viitataan kaavaselostuksessa ja sen liiteaineistossa mainittuihin tutkimuksiin, selvityksiin ja lähteisiin.

Yleiskaavan vaikutuksia selvitetessä on otettu huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Selvitykset on tehty koko siltä alueelta, jolla kaavalla on arvioitu olevan olennaisia vaikutuksia.

¹¹¹ Vuorovaikutusraportti, s. 38

Östersundomin maa-aines-YVA:n ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on inventoitu Hälingträskin luontoarvoja ja käsitelty niihin kohdistuvia vaikutuksia. Maa-aines-YVA:n yhteydessä on laadittu lisäksi seuraavat Hälingträskiä käsittelevät selvitykset: liito-orava ja linnustoselvitys, kirjoverkkoperhosselvitys, kasvillisuus selvitys, lepakkoselvitys ja viitasammakkoselvitys.¹¹²

Luettelo yleiskaavan selvityksistä, valmistelu- ja lähdeaineistosta sekä erillisraporteista on esitetty kaavaselostuksessa¹¹³ ja kaavaselostuksen liiteaineistossa¹¹⁴. Vaikutusten arvioinnin yhteenveto on kaavaselostuksessa¹¹⁵ ja varsinaisen yleiskaavan vaikutusten arviointi on esitetty erillisessä raportissa. Kaavaratkaisun aineisto perustuu tehtyihin selvityksiin.

Toimikunta katsoo, että selvitysten perusteella on tarpeellisessa määrin arvioitavissa yleiskaavaratkaisun vaikutukset ja että selvitykset osoittavat yleiskaavan sisältövaatimusten täyttyvän.

LSL:n mukaisuus

Valittajien mukaan alueelta löytyy luonnonsuojelulailta suojeltu luontotyyppi Hälingbergeretin jalopuumetsikkö.

Toimikunta viittaa YVA-selostukseen, jossa todetaan: ”Valtakunnallisesti arvokas Hälingbergeretin jalopuumetsikköön kohdistuu vain vähäisiä muutoksia. Muutoksen vaikutus lievenee, kun kasvillisuus palautuu hankealueen itäpäähän kaivumaan sijoitusalueen toiminnan lopettamisen jälkeen.”¹¹⁶

Valituksessa todetaan myös: Maa-aineshankkeen välilliset vaikutukset Hälingträskiin aiheuttaisivat Hälingträskin pilaantumisen ja hävittäisivät erityisesti suojellun lajin, eteläntytönkorenon, esiintymisalueen. Tämä tekee maa-aineshankkeesta ja eo-1 –merkinnästä LSL:n vastaisen.

Toimikunta toteaa, että YVA-selostuksen mukaan hankkeella voi olla lievää haitallista vaikutusta Hälingträskin vedenlaatuun.¹¹⁷ Eteläntytönkorento ei ole enää vuoden 2013 luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltava laji, sen kanta on elinvoimainen ja kasvussa. Laji on kuitenkin huomioitu luontovaikutusten arvioinnissa.¹¹⁸

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisuus

¹¹² Vuorovaikutusraportti, s. 39

¹¹³ Kaavaselostus, s. 99-103

¹¹⁴ Kaavaselostus, s. 104-170

¹¹⁵ Kaavaselostus, s. 74-75

¹¹⁶ Östersundomin maa-aines-YVA-selostus, s.74

¹¹⁷ Östersundomin maa-aines-YVA-selostus, s. 74

¹¹⁸ Luontovaikutusten arviointi, s. 24

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää maakunta-, yleis- ja asemakaavojen ohella. Tavoitteiden ensisijaisena tarkoituksena on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Tavoitteiden tarkoituksena on myös edistää kansainvälisten sopimusten ja sitoumusten täyttämistä Suomessa sekä turvata valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. (Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017)

MRL 24 § 2 mom. mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on otettu huomioon ja niiden toteuttamista on edistetty yleiskaavan laadinnassa. Yleiskaavan suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on käsitelty selostuksen luvuissa 9.1. ja 9.2.¹¹⁹

Muiden säännösten mukaisuus

YSL 11 §:n 145 §:n 42 §:n, terveydensuojelulain, maa-aineslain, vesilain mukaisuus

Toimikunta viittaa muiden lakien mukaisuuden osalta edellä kohdassa YVA-lain mukaisuus todettuun ja viittaa siinä yhteydessä referoituun ELY-keskuksen antamaan lausuntoon.

Toimikunta katsoo, että yleiskaava ei ole mainittujen lakien vastainen.

Vaikutusten arvioinnin (19.6.2018) asianmukaisuus

Toimikunta toteaa, että jätevedenpuhdistamolle (et-2) on varattu kaksi vaihtoehtoista paikkaa Porvoonväylän molemmin puolin. Jätevedenpuhdistamo on suunniteltu kallion sisään rakennettavana, joten maanpäälliset rakenteet ovat vähäisempiä, tosin puhdistamoon liittyvä piippu saattaa erottua maisemakuvassa pitkällekin.¹²⁰ Hankkeen tarkentuessa hankkeesta vastaava laatii mahdollisen YVA-lain mukaisen arvioinnin.

Toimikunta katsoo, että yleiskaava täyttää maankäyttö- ja rakennuslain arvioinnille, tutkimuksille ja selvityksille asettamat vaatimukset. Yleiskaava ei ole ristiriidassa lainsäädännön, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden eikä maakuntakaavakokonaisuuden kanssa.

¹¹⁹ Kaavaselostus, s. 81, 82

¹²⁰ Vaikutusten arviointi, s. 56

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Landbon omakotiyhdistys ry asiakumppaneineen

Valittajat vaativat, että päätös kumotaan Hältingbergetin maa-aineksen otto- ja käsittelyalueen ja siihen rajautuvan väliaikaisen teollisuus- ja varastoalueen osalta.

Valittajien mukaan yleiskaava on maakuntakaavan vastainen. Maakuntakaava ei ole ollut MRL 48 §:n mukaisesti riittävästi ohjeena, kun maa-ainesten otto- ja käsittelyalue on voimassa olevassa maakuntakaavassa merkitty retkeilyalueeksi. Kaavassa ei ole esitetty MRL 48.2 §:n edellyttämiä perusteltuja syitä poiketa maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta.

Valittajien mukaan yleiskaava ei täytä MRL 39.1 §:n edellytystä maa-aineshankkeen lähialueen asukkaiden, päiväkodin ja koulun mahdollisuudesta turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön. Maa-ainesten ottoalue VE2 vaikuttaa asukkaiden elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön, melun ohjearvot ylitetään toistuvasti, alueella on jatkuvia hiukkaspitoisuuksien ylityksiä ja toistuvaa tärinää, haitallisilla vaikutuksilla on kokonaisuutena merkittävä vaikutus elinoloihin. Maa-aineshankkeessa ei ole kyse väliaikaisesta toiminnasta.

Valittajien mukaan YVA:ssa ei ole riittävästi arvioitu hankkeen 0-vaihtoehtoa.

Yleiskaava perustuu riittämättömiin ja harhaanjohtaviin selvityksiin (MRL 9 §, MRA 1 §). Hältingträsk on luontodirektiivin liitteen IV lajeista viitasammakon, kirjoverkkoperhosen, sirolampikorenon tai lummelampikorenon sekä pohjanlepakon ja vesisiipan esiintymisaluetta. Alueella on myös havaintoja lintudirektiivin liitteen 1-lajeista mustakurkku-uikusta sekä metsosta.

Ekologiset yhteydet heikentyvät aiheuttaen Natura-alueiden suojelun suotuisan tason heikentymistä LSL 65 §:n heikentämiskiellon vastaisesti. Östersundomin alueen kolme ekologista yhteyttä kytkevät toisiinsa kaksi Natura-aluetta, Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueen ja Sipoonkorven Natura-alueen. Östersundomin alueen mittavalla rakentamisella on selvityksissä todettu olevan suojeluarvoja heikentäviä vaikutuksia. Siten on oletettavaa, että maanlajitysalue Hältingbergetin ekologisen yhteyden päälle ja viereen tulee heikentämään itäisen yhteyden toimivuutta heikentämiskiellon vastaisesti.

Perustelut valituksen hylkäämiselle

Toimikunta viittaa Hältingbergetin maa-aineksen otto- ja käsittelyalueen sekä väliaikaisen teollisuus- ja varastoalueen osalta edellä valituksen Valittaja 3 lausunnossa todettuun.

Maakuntakaavan mukaisuus

Toimikunta toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset perustelut maakuntakaavasta poikkeamiselle on esitetty selostuksen luvussa 9.5.1. Toimikunta viittaa asiassa ELY-keskuksen kohdalla (Yleiskaavan sopeutuminen voimassa olevan maakuntakaavan kokonaisuuteen) lausuttuun sekä luonnonsuojeluliitolle annettussa lausunnossa todettuun (Suhde maakuntakaavaan) ja toteaa lisäksi, että Uusimaa-kaava 2050:n ehdotus on tulossa lausunnolle. Siinä maa-aineksen otto- ja käsittelyalue on esitetty. Hyväksytyssä Östersundomin maakuntakaavassa alueelle on osoitettu ylijäämämaiden loppusijoitukseen varattu alue.

MRL 39.2 §:n sisältövaatimukset

Toimikunnan päätös ei ole syntynyt MRL:n yleiskaavaa koskevien sisältövaatimusten vastaisesti. Yleiskaavaa laadittaessa on MRL 39.2 §:ssä tarkoitetut seikat selvitetty ja otettu huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät. Lisäksi toimikunta viittaa edellä valituksen Valittaja 3 lausunnossa todettuun.

YVA-lain mukaisuus, nollavaihtoehto

Toimikunta toteaa, että Östersundomin maa-ainesten käsittelyn ympäristövaikutusten arvioinnissa on arvioitu ympäristöhäiriöiden vaikutukset ja maa-ainesten käsittelyn sijaintivaihtoehdot. YVA-selostuksessa on kuvattu kunkin arvioitavan asian arviointimenetelmät ja vaikutusten merkittävyyden kriteerit. YVA-selostuksessa on kartta, johon on merkitty 0-vaihtoehdon maa-ainesten otto- ja sijoitusalueet. Näillä alueilla on nykyisin vastaavaa toimintaa, ja maakuntakaavan merkintöjen perusteella voidaan olettaa, että näillä alueilla voi tulevaisuudessakin olla maa-ainesten otto- ja sijoitusalue. Uudenmaan ELY-keskus on yhteysviranomaisena antanut YVA-selostuksesta lausunnon, jonka mukaan YVA on asianmukaisesti tehty. YVA-selostuksessa on arvioitu kunkin vaikutuksen osalta myös nollavaihtoehdon (hanketta ei toteuteta Östersundomin kaava-alueella) vaikutukset.¹²¹

Selvitysten riittävyys (MRL 9 §)

Toimikunta toteaa, että kaavaa valmisteltaessa on tehty tarvittavat selvitykset, ja kaavan vaikutukset on arvioitu kaavatasoon nähden asianmukaisella tavalla. Maa-aines-YVA:n yhteydessä on laadittu seuraavat Hältingträskiä käsittelevät selvitykset: liito-orava- ja linnustonselvitys, kirjojerkkoperhosselvitys, kasvillisuusselvitys, lepakkonselvitys ja viitasammakkonselvitys.¹²²

¹²¹ Vuorovaikutusraportti, s. 54, 57

¹²² Vuorovaikutusraportti, s. 55

SIPOO
SIBBOVantaa
Vanda
**HELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA**

29.3.2019

Tehtyjen selvitysten osalta toimikunta viittaa edellä valituksen Valittaja 3 lausunnossa todettuun ja katsoo, että selvitysten perusteella on tarpeellisessa määrin arvioitavissa yleiskaavaratkaisun vaikutukset ja että selvitykset osoittavat yleiskaavan sisältövaatimusten täyttyvän.

EU:n luontodirektiivin lajit

Toimikunta toteaa, että Östersundomin maa-aines-YVA:n ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa¹²³ on inventoitu Hältingträskin luontoarvoja ja käsitelty niihin kohdistuvia vaikutuksia.

Maa-ainesten otto- ja käsittelyaluetta koskien on käyty YVA-lain mukainen YVA-menettely. Menettelyssä yhteysviranomaisena toiminut Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että arviointi on tehty asianmukaisesti.¹²⁴ Lisäksi toimikunta viittaa edellä kohdassa Valittaja 3 (YVA-lain mukaisuus) lausuttuun.

Lisäksi vaikutuksia on arvioitu yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa ja Natura-arvioinnissa.

Ekologisten yhteyksien toimivuus ja Natura-alueiden heikentämiskielto (LSL 65 § ja 66 §)

Natura-arvioinnissa ekologisten yhteyksien toimivuuden ei ole arvioitu aiheuttavan Natura-alueiden suojelun suotuisan tason heikentymistä.

Yleiskaavan Natura-alueita eli Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvesiä sekä Sipoonkorven Natura-alueita toisiinsa yhdistäviä ekologisia yhteyksiä on kaksi, jotka ovat Sipoonkorpi–Mustavuori–Vuosaari -yhteys ja Östersundomin-purolaakso.

Yleiskaavassa on lisäksi muita ekologisia yhteyksiä, mutta ne sijaitsevat etäällä Natura-alueista tai eivät yhdistä Natura-alueita. Fallbäckenin laakso–Sipoon metsäalueet –ekologinen yhteys yhdistää toisiinsa Sipoonkorven kansallispuiston ja yleiskaava-alueen itäpuolella sijaitsevat Sipoon metsäalueet. Majvikin viheralueet –yhteys toimii pohjois-eteläsuuntaisena pääosin metsäisenä ekologisena yhteytenä yleiskaavaehdotusalueen itäosassa, ja se yhdistää Sipoon metsäalueet rannikon metsäalueisiin.¹²⁵

Maa-aineksen otto- ja läjitysalue (eo-1) heikentää maa-aineksen oton ja läjitystoiminnan aikana Fallbäckenin laakso–Sipoon metsäalueet -ekologisen yhteyden toimivuutta, kunnes loppusijoitusalueeksi tarkoitettu alue maisemoidaan.^{126 ja 127}

¹²³ Östersundomin maa-aines-YVA-selostus

¹²⁴ ELY:n lausunto maa-aines-YVA:sta

¹²⁵ Ekologisten verkostojen tarkastelu, s.19-22

¹²⁶ Luontovaikutusten arviointi, s.49

¹²⁷ Ekologisten verkostojen tarkastelu, s.24

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA29.3.2019

Haitallisten vaikutusten vähentäminen ja poistaminen

Toimikunta viittaa edellä kohdassa Valittaja 3 (YVA-lain mukaisuus) lausuttuun.

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Valittaja 4

Valittajat vaativat päätöksen kumoamista siltä osin kuin Kiinteistöjen Westerkulla ja Labbacka Kehä III:n länsi- ja koillispuolelle jäävä alue on osoitettu ulkoilualueeksi, maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi, viheralueeksi ja ekologisen yhteyden kehitettäväksi ja että mainittuja kaavamerkintöjä muutetaan kerrostalovaltaisiksi alueiksi tai muiksi vastaaviksi, tehokkaan maankäytön mahdollistaviksi alueiksi ja että Uuden Porvoontien eteläpuolelle osoitettua paljon tilaa vaativien toimintojen rakentamisaluetta laajennetaan Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan osoittaman TP1 –kaavamerkinnän mukaisesti, tai toissijaisesti palauttaa yleiskaavan Östersundom-toimikunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Valittajien mukaan yleiskaava ei vastaa laissa asetettuja vaatimuksia, koska se on maakuntakaavassa esitetyn käyttötarkoituksen vastainen eikä se edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Lisäksi yleiskaava on (lainvoimaa vailla olevan) Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan vastainen. Alue on osoitettu maakuntakaavojen yhdistelmässä lähes kokonaan taajama-toimintojen alueeksi. Yleiskaavassa alue on osoitettu ulkoilualueeksi, maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi, viheralueeksi ja alueeksi, jonka ominaispiirteet säilytetään.

Yleiskaava estää tai ainakin merkittävästi rajoittaa muutoksenhakijoiden oikeutta käyttää omistamiaan kiinteistöjä eikä mahdollista kiinteistöjen tehokasta käyttöä.

Yleiskaava ei edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Yleiskaavassa on osoitettu Kehä III:n ja valittajien kiinteistöjen yli vaaka-suunnassa kulkeva metrolinjaus. Metroradan ympärille on perusteltua osoittaa tehokasta maankäyttöä.

Perustelut valitusten hylkäämiselle

Toimikunta toteaa, että yleiskaavassa on päädytty perusteellisen harkinnan ja useiden selvitysten pohjalta Westerkullan maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisen säilyttävään vaihtoehtoon.¹²⁸ Toimikunta viittaa Valittajan 2 valituksen kohdassa lausuttuun.

Westerkullan alueen itäreunaan yleiskaavassa osoitettu ekologinen yhteys on edellytys yleiskaavan toteuttamiselle Länsisalmen alueella. Yhteyden on tarkoitus varmistaa Sipoonkorven kansallispuiston ja Mustavuori ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueen välinen ekologinen vuorovaikutus. Ekologisen yhteyden pohjamerkintänä on pohjoisessa ulkoilualue, Westerkullan itäosassa viheralue ja etelässä luonnonsuojelualue. Ekologisen yhteyden alueella on

¹²⁸ Vuorovaikutusraportti, s. 60

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA29.3.2019

päällekkäismerkintänä ekologisen yhteyden kehitettävä osa. Lisäksi yleiskaavan ajoitusmääräys sitoo Länsisalmen asuntoalueen toteuttamisen ekologisen yhteyden säilymiseen.

Toimikunta toteaa, että yleiskaava toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttövoitteita ja viittaa edellä kohdassa Valittaja 3 lausuttuun.

Toimikunta toteaa, että yleiskaava sopeutuu maakuntakaavakokonaisuuteen. Yleiskaavan suhde voimassa oleviin maakuntakaavoihin on selostettu tarkemmin selostuksen luvussa 9.3¹²⁹. Yleiskaavan maakuntakaavan mukaisuuden osalta toimikunta viittaa edellä ELY-keskuksen kohdalla lausuttuun (Yleiskaavan sopeutuminen voimassa olevan maakuntakaavan kokonaisuuteen) sekä luonnonsuojeluliiton kohdalla lausuttuun (Suhde maakuntakaavaan).

Uuden Porvoontien eteläpuolella olevaa Östersundomin maakuntakaavan TP-1-aluetta on tarkennettu yleiskaavassa. Ulkoilualuemerkintä lisättiin ”puskuriksi” elinkeinotoiminta-alueen ja luonnonsuojelualueen väliin.¹³⁰

¹²⁹ Kaavaselostus, s. 87

¹³⁰ Natura-arviointi 2016

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys – Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Valittaja vaatii päätöksen kumoamista kokonaisuudessaan ja toissijaisesti valituksessa yksilöidyiltä alueilta.

*Yleiskaavan suhde maakuntakaavaan, MRL:n sisältövaatimukset kaavatasoille
Yleiskaava ei noudata alueella voimassa olevaa maakuntakaavojen yhdistelmää. Yhteistä yleiskaava ei voida hyväksyä maakuntakaavasta poiketen sillä MRL perusteella, että yleiskaavan sopivuudesta maakuntakaavan kokonaisuuteen olisi huolehdittu ja maakuntakaavan sisältövaatimukset olisi otettu huomioon soveltuvien osien.*

Yleiskaava sallii voimassa olevaa maakuntakaavaa huomattavasti suuremman asukasmäärän sijoittumisen kaava-alueelle, eikä huomioi voimassa olevan maakuntakaavan varauksia suojeluun, virkistykseen ja maa- ja metsätalous-alueisiin, joilla on ulkoilun ohjaamistarve.

Yleiskaava ei täytä MRL sisältövaatimuksia eikä soveltuvien osien maakuntakaavan sisältövaatimuksia.

Selvitysalueen maankäytön ratkaiseminen

Myös selvitysalueen osalta maankäyttö olisi pitänyt ratkaista kokonaisuutena yleiskaavatasolla, sillä on mahdollista, että myöhemmin päätettävä selvitysalueen maankäyttö voi merkittävästi muuttaa kaavakokonaisuuden yhteisvaikutuksia linnustoon ja muihin luontoarvoihin.

Erityisesti Natura-alueen perustelaji kehrääjä on erityisen herkkä virkistyskäytön aiheuttamille häirintävaikutuksille, joten sen tärkeimmät esiintymisalueet tulisi turvata tarkoituksenmukaisella kaavamerkinnällä. Myös muut luontoselvityksessä mainitut uhanalaisten tai lintudirektiivin liitteen I lajien esiintymät, kuten pyyreviirit ja Helsingin ainoa säännöllisen sääksireviiri tulevat turvatuiksi vain kaavamerkinnöillä.

Selvitysalue on tärkeä myös ekologisen verkoston kannalta osana kahden Natura-alueen välistä viheryhteyttä. Yleiskaavan ekologisen verkoston tarkastelussa todetaan: ”Ekologisen käytävän toimivuuden kannalta on hyvä, että Salmenkallion alue säilyy nykyisenkaltaisena rakentamattomana metsäympäristönä.”

Puutteet kaavan Natura-arvioinnissa

Valittajan mukaan kaavan Natura-arviointi on puutteellinen. Arvioinnissa ei huomioida asianmukaisesti täydennetyin Natura-tietolomakkeen lajeja. Kaavan vaikutuksia ei ole arvioitu lainkaan sääksen ja merikotkan osalta, ja kurjen osalta arviointi on puutteellinen. Valtioneuvosto on 5.12.2018 päättänyt Suomen Natura 2000-verkoston Suomen ilmoituksen täydentämisestä ja Natura-alueiden tietojen täydentämisestä. Esitys on ollut nähtävillä jo vuonna 2016, mutta Natura-arviointia ei ole laadittu LSL:n edellyttämällä tavalla.

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

Sipoonkorven metsäalueen rakentaminen ja MAALI-alue

Sipoonkorven metsämantereen eteläosiin osoitettu rakentaminen johtaa metsäalan huomattavaan pienenemiseen ja uhkaa Sipoonkorven maakunnallisesti tärkeän lintualueen (MAALI-alue) (Ellermaa 2010) linnustoarvoja. Vaikutukset ulottuivat myös Sipoonkorven Natura-alueeseen. Sipoonkorven MAALI-alueen kriteerilajit (teeri, pohjantikka, isänuunilintu, pikkusieppo) on havaittu rakentamiselle osoitetun alueen välittömässä läheisyydessä.

Ekologinen yhteys Sipoonkorven ja Mustavuoren välillä

Metsäekologinen yhteys Mustavuoren Kasabergetin alueelta kohti Sipoonkorpea ei toteudu kaavassa merkityllä sijainnilla. (ELY on edellyttänyt yhteyden säilyttämistä nykyisellä paikallaan.) Laajempia metsäalueita yhdistävät ekologiset yhteydet ovat edellytys mm. Uudenmaan metsäkanapopulaatioiden säilymiselle alueella. Yhteys on toteutettu Västerkullan peltoalueen itäosassa sijaitsevana kehittäväenä yhteytenä, joka nykyään on enimmäkseen peltoa ja tai muuta avointa aluetta. Kaavamääräyksen mukaan kehitettävän yhteyden toimivuus tulee varmistaa ennen kuin rakentamisen vaiheistamisalue toteutetaan. Koska kyseessä on koko kaava-alueen tärkein ekologinen yhteys, olisi sen toimivuus tullut varmistaa kaavaratkaisussa yleiskaavatasolla.

Perustelut valituksen hylkäämiselle

Toimikunta viittaa edellä ELY-keskuksen kohdalla (Yleiskaavan sopeutuminen voimassa olevan maakuntakaavan kokonaisuuteen) lausuttuun sekä luonnon-suojeluliitolle annettussa lausunnossa todettuun (Suhde maakuntakaavaan). Yleiskaava täyttää MRL:n sisältövaatimukset ja soveltuvin osin myös maakuntakaavan sisältövaatimukset. Asia on perusteltu kaavaselostuksen kohdassa 9.5.3 Maakuntakaavan sisältövaatimusten huomioon ottaminen.¹³¹

Toimikunta katsoo, että selvitysten perusteella on tarpeellisessa määrin arvioitavissa yleiskaavaratkaisun vaikutukset ja että selvitykset osoittavat yleiskaavan sisältövaatimusten täyttyvän.

Toimikunta viittaa selvitysalueen maankäytön ratkaisemisen osalta edellä ELY-keskuksen kohdalla (Selvitysalue) lausuttuun.

Natura-arvioinnin puutteellisuuden osalta toimikunta viittaa edellä ELY-keskuksen kohdalla (LSL 65 §:n mukaisen menettelyn johtopäätösten välittyminen yleiskaavaan ja Merikotka, sääksi ja kurki) lausuttuun.

Toimikunta toteaa, että maakunnallisesti tärkeitä linnustoalueita on tarkasteltu yleiskaavasta laaditussa luontovaikutusten arvioinnissa sekä Natura-arvioinnissa. MAALI-alueella sijaitsevista arvokkaista lintualueista valtaosa sijait-

¹³¹ Kaavaselostus, s. 92

SIPOO
SIBBOVantaa
VandaHELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

see ulkoilualueilla, jolloin haitallisia vaikutuksia on mahdollista lieventää tarkemmassa suunnittelussa mm. ottamalla linnustolliset arvot huomioon ulkoilureittien sijoittamisessa.

Maakunnallisesti tärkeiden lintualueiden selvittäminen ja nimeäminen (MAALI) on BirdLifen valtakunnallinen hankekehys, jossa alueelliset lintuyhdistykset tunnistavat alueensa maakunnallisesti tärkeät lintualueet. Alueiden rajaukset ovat suurpiirteisiä. Alueet toimivat kaavoituksen lähtötietona, ja ne huomioidaan suunnittelussa, mutta niillä ei ole vastaavaa suojelustatusta kuin kansallispuistolla tai Natura-alueilla.¹³²

Sipoonkorven ja Mustavuoren välisen ekologisen yhteyden osalta toimikunta viittaa edellä Valittaja 2:n valituksen kohdalla (Ekologiset yhteydet, ulkoilu-aluemerkintä) lausuttuun.

Yhteenveto

Toimikunta toteaa, että valituksissa ei ole esitetty sellaisia laillisuusperusteita, joiden perusteella päätös tulisi kumota. Kaava täyttää MRL 39 §:n ja soveltuvin osin maakuntakaavan sisältövaatimukset ja perustuu lain edellyttämiin kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavapäätös ei siten ole syntynyt kuntalain 135 §:n tarkoittamalla tavalla virheellisessä järjestyksessä, toimikunta ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös ole muutenkaan lainvastainen. Toimikunta pyytää valitusten hylkäämistä perusteettomina ja niiden jättämistä tutkimatta päätöksen tarkoituksenmukaisuuteen kohdistuvilta osin.

Helsingissä 29. päivänä maaliskuuta 2019

Östersundom – toimikunta

Tarja Laine
toimikunnan varapuheenjohtaja

Kristina Montell
toimikunnan pöytäkirjanpitäjä

LIITTEET

¹³² Vuorovaikutusraportti, s.36

HELSINKI, SIPOO JA VANTAA
ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

29.3.2019

1. Östersundomin yhteisen yleiskaavan kartta, päivätty 9.12.2014, muutettu 15.12.2017 ja 19.6.2018
2. Östersundomin yhteisen yleiskaavan selostus, 19.6.2018
3. Vaikutusten arviointi, Östersundomin yhteinen yleiskaava, 19.6.2018
4. Vuorovaikutusraportti, muutettua yleiskaavaehdotusta koskevat lausunnot ja muistutukset, 19.6.2018
5. Havainnekuva, 26.6.2017
6. Ote Vantaan kaupunginvaltuuston pöytäkirjasta 24.9.2018
7. Ote Sipoon kunnanvaltuuston pöytäkirjasta 8.10.2018
8. Ote Helsingin kaupunginvaltuuston pöytäkirjasta 24.10.2018
9. Muutetusta yleiskaavaehdotuksesta annetut lausunnot ja ELY-keskuksen muistutus
10. Gemensam generalplan för Östersundom, planbeskrivning, 19.6.2018
11. Östersundomin liikennejärjestelmäselvitys, suora metro, Strafica Oy, 31.3.2017
12. Teknistoloudellinen selvitys, 19.6.2018
13. Taloudellisten vaikutusten arviointi, Ramboll Finland Oy, 8.5.2017
14. Kaupan palveluverkon suunnittelu ja vaikutusten arviointi suoran metron vaihtoehdossa, WSP Finland Oy, 30.3.2017
15. Ekologisen verkoston tarkastelu, 26.6.2017
16. Suora metro -kaavaehdotuksen luontovaikutusten arviointi, Sito Oy & Enviro Oy, 31.3.2017, täydennetty 19.6.2018
17. Arvio Östersundomin yhteisen yleiskaavan Suora metro –vaihtoehdon vaikutuksista Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueeseen (FI0100065) sekä Sipoonkorven Natura-alueeseen (FI0100066), Sito Oy & Ympäristösuunnittelu Enviro Oy, 5.4.2017
18. Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto Östersundomin yhteisen yleiskaavan Natura-arvioinnista, 27.10.2017
19. Natura-arviointi, Östersundomin alueen maakuntakaava ja Östersundomin yhteinen yleiskaava. Ramboll. 15.12.2016.
20. Östersundomin maa-aines-YVA – Ympäristövaikutusten arviointiselostus 31.5.2016
21. ELY:n Lausunto ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta, Östersundomin maa-aines-YVA. 10.11.2016.
22. Sopimus Östersundomin yhteisen yleiskaavan laatimiseksi